

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA SOCIÁLNÍ PRÁCE

Martin Jelínek

**Adopce dětí homosexuálními páry a
jednotlivci**

Vedoucí práce : Jiřina Šiklová

ÚVOD

Není mnoho témat, která by rozdělovala veřejnost tak jako adopce dětí homosexuály.

Problematika homosexuality prošla v posledních 150 letech velice rychlým vývojem. Zatímco výraz „homosexualita“ byl poprvé použit teprve před necelým stoletím a půl, dnes je zcela běžným pojmem registrované partnerství a adopce dětí osobami stejného pohlaví.

Výraz „homosexualita“ byl poprvé použit v devadesátých letech 19. století v Chaddockově překladu knihy *Psychopathia sexualis* od R. von Krafft-Ebinga¹. Do té doby buď nebyla homosexualita oddělována od heterosexuality (antika), či byly pro její popsání užívány spíše pejorativní výrazy (středověk a novověk).

Zatímco před sto lety byla homosexualita chápána pouze jako jakási úchylka či nemoc, dnes můžeme tento pojem chápat z hlediska jak sociálního (registrované partnerství, adopce dětí, sociální exkluze, diskriminace, atd...), tak z hlediska ekonomického (např. ekonomické aspekty zákona o registrovaném partnerství), politického (každá politická strana zaujímá k homosexuální menšině určitý postoj, který prezentuje na veřejnosti), kulturně-historického (tzv. *marches* - pochody gayů a leseb,

¹ Richard von Krafft-Ebing, vídeňský psychiatr, roku 1896 zavedl pojem pedofilie v psychiatrickém významu;

kultura gay a lesbických komunit, oblékání, vývoj těchto aspektů) či genderového (archetyp ženy a muže, chápání mužských a ženských rolí, apod...).

Má práce shrnuje vývoj chápání homosexuality, vývoj gay a lesbických hnutí v České republice a ve světě a zkušenosti s adopcí dětí homosexuálními páry v těch státech, které je již legalizovaly. Na základě těchto zkušeností a aktivit gay a lesbických iniciativ předcházejících legalizaci těchto adopcí, má moje práce také poradit, jak vést kampaň pro uzákonění adopcí v České republice.

1. HISTORIE HOMOSEXUALITY

1.1 Homosexualita a homosexuální chování

Homosexualita je stará jako lidstvo samo. Gayové a lesbičky prostupují dějinami a událostmi, lásku ke stejnému pohlaví nalézáme u tak významných jedinců, jakými bezesporu byl například Leonardo da Vinci² či Alexander Veliký³. Ovšem je třeba rozlišovat homosexualitu a homosexuální chování.

Homosexualita jako nedominantní reaktivita v rámci silnější heterosexuální reaktivity není většinou brána jako sexuální orientace, avšak u některých autorů se můžeme setkat i s opačným tvrzením. Například Kinsley⁴ tvrdí, že homosexualita je v různé míře zastoupena u všech jedinců v populaci, ale projeví se jako dominantní sexuální reaktivita jen u některých z nich.

Homosexuální chování jako nedominanta není přímo závislé na sexuální orientaci jedince a může být důsledkem pobytu v čistě maskulinním prostředí (věznice, chlapecká škola, apod.) nebo odloučenosti od druhého pohlaví (homosexuální chování pastevců, apod.).

² Leonardo da Vinci (1452 – 1519), italský renesanční malíř, sochař, architekt, přírodovědec, hudebník, spisovatel a vynálezce;

³ Alexander Veliký (356 př. Kr. – 323 př. Kr.), král makedonský;

⁴ Dr. Alfred Charles Kinsley (1894 – 1956), profesor entomologie a zoologie, promováný psycholog. Roku [1947](#) založil Ústav pro výzkum pohlaví a reprodukce (Institute for Research in Sex, Gender and Reproduction) na [Indiana University Bloomington](#), později přejmenovaný na [Kinsley Institut](#) (Kinsley Institute for Research in Sex, Gender and Reproduction);

„Velké procento lidí, kteří se později identifikovali jako homosexuální, zahajovalo svůj sexuální život v heterosexuálním partnerství, například z důvodu prvotního převzetí vzorců chování, které pro ně připravily předchozí generace. A naopak - někteří heterosexuálové se mohou za určitých podmínek chovat homosexuálně.“ (Laubová, 2004/2005)

Průzkum Kinsleyova institutu z roku 1987 ukázal, že 37% dotazovaných mužů žilo alespoň malou část svého života v homosexuálním svazku. Přitom za homosexuály se považovalo pouhých 2-4%. Průzkum také dokázal složitější sexuální vztahy u žen a jejich odlišnou sexualitu. Podobné výzkumy však závisejí také na ochotě lidí sdělovat takto citlivé údaje, souvisí to s historií, kdy každý stát měl vlastní genezi a homosexuálové v každém státě jiná práva a životní podmínky.

„V poslední době se také hovoří o možnosti existence tzv. genu homosexuality. V roce 1993 vědci D. Hamer a S. Leva z Národního ústavu pro výzkum rakoviny v USA při zkoumání pohlavních chromozomů u mužů zjistili, že na hrotu dlouhého raménka pohlavního chromozomu X v oblasti označované Xq 28 se pravděpodobně nachází gen nebo geny odpovědné za homosexuální orientaci. U homosexuálních mužů, u kterých byly nalezeny příslušné znaky v alenách (tj. určité místo v chromozomu), byli zjištěni v příbuzenstvu z matčiny strany další homosexuálně zaměřeni jedinci. Skutečnost, že chromozom X získává syn dědičně od matky, podporuje hypotézy různých autorů z předchozích let o dědičnosti homosexuální orientace.“ (Laubová, 2004/2005)

Je tedy patrné, že homosexualita není nemocí, není ani naučeným vzorcem chování, ale jde o genetickou mutaci, která není ovlivnitelná vůlí jednotlivce, pouze může být potlačovaná. Na rozdíl od homosexuálního chování

má homosexualita biologickou podstatu a její podstata není ovlivněná vnějším prostředím.

1.2 Primitivní národy jako historický důkaz

Zkoumání sociálních systémů u primitivních národů v posledních letech dávají jasný důkaz o formě ritualizované homosexuality, která se u těchto národů vyskytuje. Vzhledem k tomu, že jsou tyto národy v podstatě nedotčeny civilizací, můžeme z výsledků studií usuzovat, že podobné systémy existovaly i v prvních společenstvech před tisíci lety. Herdt⁵ ve své knize *Ritualized homosexuality in Melanesia* popisuje avunkulátní systémy (systémy, kde je za nejbližší příbuzné považován strýc - bratr z matčiny strany - a synovec). Například v kmeni Marindů a Kimanů existuje tzv. *ženský dům*, ve kterém chlapec dospívá, při prvních náznacích dospívání je poslán do *mužského domu*, kde matka pověří svého bratra, aby se s chlapcem análně stýkal, a tak ho vyživoval spermiemi, díky kterým má chlapec vyspět. V tomto domě zůstávají chlapci přibližně tři roky.

Tento jev není ojedinělý, ačkoliv se u různých kmenů jmenuje různě a formy se také liší.

1.3 Antika

V mnoha kulturách bylo homosexuální chování vítanou změnou v sexuálním životě a nahlíželo se na ně jako na něco zcela přirozeného.

Tak jako ve všem biologickém, je třeba i v homosexualitě nacházet smysl. Proč příroda „stvořila“ onu *čtyřprocentní menšinu*, proč je její počet udržuje zhruba

⁵ Gilbert H. Herdt, profesor Human sexuality studie při Sanfranciské státní univerzitě;

stále stejný? Jakou sociální funkci měli homosexuálové v počátcích lidstva? Jedna z teorií tvrdí, že přechod od lovecké k zemědělské společnosti byl charakterizován nižší úmrtností mužské populace v důsledku neustále se snižujícím počtu rizikových situací při lovu, vývojem nových, důmyslnějších a bezpečnějších nástrojů a samozřejmě také vývojem stále propracovanějších vazeb mezi jednotlivými kmeny, rody a rodinami. Mužů tedy znatelně přibýlo. Aby se *Příroda* vyvarovala bojů o opačné pohlaví, „vytvořila“ z určitého počtu mužské populace homosexuály. Ti pak měli různé sociální funkce. V některých kulturách se z nich etablovali šamani, homosexuálové tedy vytvořili novou sociální skupinu. U některých kmenů se homosexuálové starali o děti, zastávali tedy funkci jakýchsi chův, což bylo prospěšné pro celou komunitu. Ženy i muži se mohli starat o obživu a děti byly zaopatřeny. Z této myšlenky vychází teorie charity, kterou vyslovil E.O. Wilson⁶ ve své knize *O lidské přirozenosti*. Tato teorie se může zdát značně nadnesená, ale v současnosti se jí vážně zabývá psychologie i sociobiologie. Ať je to tak či onak, homosexualita byla vcelku přirozenou součástí starých společností a civilizací a zdaleka nebyla tak diskutovaná jako v dobách pozdějších. Slavný německý sexuolog Magnus Hirschfeld⁷ ve své knize *Homosexualita mužů a žen* uvádí několik příkladů z indické literatury, ve kterých nalézáme homosexualitu či homosexuální chování. Texty jsou plné převleků, přeměn a oboupohlavních bytostí. V *Kamasutře*⁸ je homosexuální pohlavní styk stavěn na

⁶ Edward Osborne Wilson (1929 -), americký biolog, v současné době působící na Harvardské univerzitě;

⁷ Magnus Hirschfeld (1868-1935), berlínský sexuolog a psycholog, v Německu založil první sexuologický ústav na světě. Ústav soukromý, nikoli univerzitní. (Prvním univerzitním ústavem na světě je náš pražský Sexuologický ústav) Hirschfeld například zavedl v sexuologii pojem efebofilie (náklonnost k dospívajícím chlapcům) a hebefilie (náklonnost k dospívajícím dívkám);

⁸ Starověký indický text známý pojednávající o lidské sexualitě. Autorem textu je indický filozof Mallanaga Vatsjajana, který žil v období mezi 4. a 6. stoletím našeho letopočtu;

stejnou úroveň jako heterosexuální, je brán jako jedna z variant uspokojení sexuální touhy.

Ve starém Řecku je například bisexualita zpodobněna Hermafroditem, oboupohlavní mytologickou postavou, jejíž jméno vzniklo skloubením jmen „jeho“ rodičů, posla bohů Herma a bohyně lásky Afrodity.

Pro dospívající řecké chlapce bylo běžné získávat první sexuální zkušenosti se staršími muži. První styk s dívkou pak pro ně nebyl záležitostí nervózní a trapnou, ale uvolněnou a příjemnou.

Celá řecká mytologie a literatura je prostoupena homosexuálními či spíše bisexuálními motivy. Krétský král Minos uzákonil lásku mezi muži jako prostředek proti přelidnění, spartský zákonodárce Lykurgos vydal kolem roku 800 před Kristem zákony, ve kterých se mimo jiné tvrdí, že *„kdo nemá v posteli přítele, nemůže být řádným občanem“* (Fanel, 2000, str. 49)

V mytologii nacházíme Narcise, syna spartského krále Hyakintha či mytologickou postavu Ganyméda, syna dardanského krále. *„Mýtus o Ganymédovi ve starém Řecku a Římě získal obrovskou popularitu jako náboženské ospravedlnění vášnivé lásky dospělého muže k chlapci“*. (Fanel, 2000, str. 44)

Homosexuální (zejména efebofilní) a bisexuální motivy nacházíme v dílech Solónových⁹, v myšlenkách Dionýsových a mnoha dalších.

Ovšem i ve starém Řecku se k sexuálním aktivitám osob stejného pohlaví stavěla společnost různě. Některá města tyto aktivity veřejně podporovala, jiná zdůrazňovala i duševní rozměr takového jednání. Nikde však sexuální styk mezi osobami stejného pohlaví nebyl zakázán či trestán.

Asi tím nejběžnějším vztahem byl ten mezi zralým

⁹ Solon (asi 638 – 555 př. Kr.), aténský básník a politik

mužem a mladíkem. V mnoha případech by byl dnes onen muž obviněn z pedofilie, jelikož ne zdaleka všem chlapcům bylo v době sexuálního styku již patnáct let. Ovšem v Antice nebyly věkové kategorie nijak vymezeny, průměrná doba dožití byla kratší, více než z věku se vycházelo z tělesné připravenosti k sexuálnímu aktu. Navíc takovýto asymetrický vztah měl svůj výchovný efekt. Jak jsem se již zmínil dříve, „kvalitní“ sexuální zkušenost mladým chlapcům pomohla v budoucím sexuálním životě, v debatách se staršími muži se chlapci dostali k novým informacím, postojům a dospělejšímu chápání světa.

Francouzský filosof Michel Foucault¹⁰ si jednou posteskl, že je smutné, jak se v moderní době vytratilo přátelství mezi mužem a mužem jako „ryzí citové spojení“. V moderní společnosti není běžné, aby si muži vyjadřovali city (a nemluvím zde o homosexuálním chování) na veřejnosti, aby se při pozdravu líbali na tváře (s výjimkami samozřejmě) či se objímali. Přitom celá historie je plná takovýchto projevů náklonnosti. Důkazů v podobě literárních děl máme mnoho, například Epos o Gilgamešovi, ve kterém tento vládce města Uruku truchlí nad smrtí svého přítele Enkidua. Robert Graves tento epos dokonce staví jako předlohu k Homérově příběhu o Achillovi. Tak silný byl motiv přátelství a lásky mezi dvěma muži ve starověku. Možná byl sám Robert Graves ovlivněn svojí dobrovolnou účastí (které záhy litoval) v bojích západní fronty v první světové válce, kde se přátelství mezi muži cenilo víc než dobytý kilometr země nikoho.

1.4 Křesťanství a soumrak radovánek

Homosexuální radovánky mělo však brzy vystřídat

¹⁰ Michel Foucault (1926 – 1984), francouzský historik a filosof;

opovržení, posměch a pronásledování. Slovo „brzy“ používám pro časový úsek několika staletí, kdy se lidstvo dostalo do období raného křesťanství. Homosexuál si zdaleka nemohl užívat volnosti, jakou zakoušel jeho antický předek. Již v období raného středověku se pohled na homosexualitu, zejména na sexuální styk mezi dvěma muži, začal rychle měnit. Velkou mírou se na této změně postojů podílely výklady Bible (ne tak Bible samotná, která na několika místech homosexualitu zmiňuje například v souvislosti s kanaánskými obřady). Tyto výklady se však hlouběji nezajímají o sexuální orientaci jedince, ale pouze o jeho sexuální chování. Zde je třeba jmenovat biblická města Sodomu a Gomoru, která byla mimo jiné hříchy stižena i hříchem smilstva konaného mezi muži.

Změnu v liberálním přístupu znamenaly také zákony císaře Justiniána, který začal homosexualitu bez milosti trestat amputacemi či vpichováním rákosů do „citlivých pórov a telesných trubíc“ (Spencer C.: *Dejiny homosexuality*. Slovart, Bratislava 1999, str. 57)

Homosexuální chování bylo prvními křesťany často přičítáno pohanům, přestup na víru Ježíšovu pak nabízel spásu a odpuštění. Termín „zvrhlé chování“, kterým první vykladači Bible svůj boj proti homosexuálům ospravedlňovali, však není nikde v *knize knih* rozveden a homosexualita není nikde výslovně jmenována.

Ovšem ani křesťanům oddaným víře se homosexuální chování nevyhnulo. Popisuje ho ve své autobiografii *Vyznání* dokonce sám Sv. Augustin. Možnost sexuálních kontaktů mezi mnichy nastiňuje i sv. Basileios, který dává rady, kterak odolat mladému řeholníkovi.

„Jestliže Bible sama výslovně jejich počínání neodsuzovala a první církevní autority, svatí otcové, je mnohdy kárali jen jako jeden z projevů tělesného požitkářství, našly se přesto také hlasy, kterým

stejnopohlavní láska vadila především. Důvody tohoto názoru lze spatřovat v nechutných asociacích, tj. v nežádoucích představách, jež lidé už tenkrát s takovým sexuálním kontaktem spojovali (některé z nich přetrvávají dodnes). Kromě zmíněné představy bezuzdného požitkářství se údajně vyskytovaly názory, že gay je prostitut, že tíhne k obtěžování dětí (toto tvrzení je zvláště příznačné pro 4. století) a ke krvesmilstvu, a také v něm spatřovali pozůstatek pohanství." (Fanel, 2000, str. 98)

1.5 Středověk a kladivo na homosexuály

Ve středověku byly poprvé uzákoněny sankce za homosexuální styk. Například Vizigóti¹¹ trestali homosexuální styk kastrací, byzantský císař Justinián zařadil homosexualitu do stejné kategorie jako cizoložství a hrozil za ní dle zákoníku i trest smrti. V 8. století za papeže Řehoře byl trest za styk mezi dvěma muži rok pokání, mezi dvěma ženami sto šedesát dní pokání. Faktem ale je, že homosexuální styky se hojně pěstovaly i mezi vyššími společenskými třídami, dokladem budiž anglický král, syn Viléma Dobyvatele¹², Vilém II. Ryšavý¹³ nebo legendární Richard Lví Srdce¹⁴. Bylo zcela běžné, že angličtí králové udržovali styky s takzvanými „bedfellows“, čili „postelovými druhy“, které zmiňuje William Shakespeare¹⁵ ve své hře *Král Jindřich V.*

„Během druhé poloviny 14. století a v 15. století se rozmáhala trestná opatření civilních úřadů vůči homosexualitě. Ve Florencii byl roku 1432 zřízen

¹¹ Vizigóti – germánské etnikum, které založilo Vizigótskou říši na území rozpadajícího se římského impéria v jihozápadní Galii, dnes Francii mezi lety 419 – 711 n.l.;

¹² Vilém Dobyvatel (cca 1028 – 1087), normanský vévoda, po roce 1066 i anglický král;

¹³ Vilém II. Ryšavý (1056 – 1100), syn Viléma Dobyvatele, král anglický;

¹⁴ Richard Lví Srdce (1157 – 1199), král anglický;

¹⁵ William Shakespeare (1564 – 1616), anglický básník a dramatik;

speciální tribunál jakési mravnostní policie, nazvaný *Ufficiali di notte e monasteri* (Noční a klášterní dozorcí), aby vyšetřoval anonymní nařčení ze sodomie a dalších podobných „zločinů“. Jeho úředníci prý taková udání podporovali příslibem odměny a pro ty udavače, kteří přesto chtěli zůstat v anonymitě, rozmístili po městě za tím účelem jakési okrouhlé schránky v podobě bubnů (*tamburi*), kam se měla příslušná životu nebezpečná sdělení vhazovat. Bubny byly vyvěšovány v sloupořadích florentských kostelů a umísťovány pod otvory v obvodové zdi; těmto, jak se také říkalo, díram dávali podobu smějících se nebo rozšklebených úst - a tak je rovněž nazývali ústa pravdy. Tribunál úřadoval přes sedmdesát let a možná ještě i po roce 1502." (Fanel, 2000, str. 139)

1.6 Novověk a věda

Novověk sebou přinesl zásadní věc a to vědu. Nové poznatky z oborů zejména biologie a zoologie odstranily mnoho předsudků a mylných informací, které se dědily z generace na generaci. Toto se týkalo také poznávání lidské sexuality.

„Do obdobia renesancie a po nej neznamenaloslovo „sodomita“ nič viac ako osobu mužského pohlavia a bisexualita bola v spoločnosti úplne akceptovaná. No postupne, ako sa blížil rok 1700, udiala sa radikálna zmena - začala sa formovať predstava, že každý muž, ktorý vychutnáva sexuálne požitky s osobou rovnakého pohlavia, je zoženštěný a má zločinecké sklony, a tak sa zrodila homofóbna spoločnosť.“ (Spencer, 1999, str. 99)

Druhá polovina 19. století je charakteristická více či méně odborným zkoumáním homosexuality a často snahou o nalezení „léku“ k jejímu uzdravení. Navíc je čím

dál tím více jasné, že homosexualita a zejména pak homosexuální chování je daleko rozšířenější, než se mohlo zdát. Velkým skandálem prošlo například německé císařství během tzv. eulenburgovy aféry¹⁶, kde se příslušníci vlády a císařského dvora předháněli v odhalování sexuálních orgií a vzájemném obviňování z homosexuality za účelem zničení politické kariéry.

Jedním z prvních bojovníků za práva homosexuálů byl již výše zmíněný německý sexuolog Magnus Hirschfeld, který usiloval o zrušení paragrafu 175 trestajícího homosexualitu. Díky Hirschfeldovým výzkumům a poznatkům vznikla v roce 1914 ve Velké Británii „Společnost pro výzkum sexuální psychologie“ (BSSP). Společnost chtěla ukázat homosexualitu a homosexuály v lepším světle nejširší společnosti a úzce v té době spolupracovala s feministickými hnutími. BSSP předznamenala vývoj boje za práva homosexuálů, kterým přineslo 20. století v několika zemích světa praktické zrovnoprávnění s heterosexuální většinou.

1.7 Holocaust

Zvláštní kapitolu v historii evropské homosexuality zaujímá období druhé světové války.

Termín *holocaust* pochází z řečtiny a znamená v překladu „zápalná oběť“. Termín je chápán jako systematická snaha nacistické Třetí říše na vyhladit některé skupiny lidí jako „rasově podřadné a nežádoucí“. Mimo rasové nepřátele, mezi které patřili zejména Židé (dále Slované, Romové, atd..), stíhala německá vláda další skupiny obyvatel, které nesplňovaly oficiální tezi rasové čistoty, arijské krve a panské rasy – Svědci Jehovovi,

¹⁶ Phillip Frederick Alexander, princ z Eulenburgu a Hertefeldu (1847 – 1921), německý diplomat, přítel císaře Viléma II, zničen tzv. eulenburgovou aférou;

psychicky a fyzicky postižení či homosexuálové.

Nacisté stíhali homosexuály v rámci jejich krusády k dosažení rasově a kulturně čisté německé společnosti a propagaci čisté árijské rasy. Homosexualita byla oficiálně chápána jako „sociální nenormálnost“. Režim zvláště trestal homosexuální *Árijce*, kteří svojí orientací nesplňovali vizi německého nadčlověka.

V roce 1934 Adolf Hitler nařídil registraci homosexuálů na území celého Německa. O rok později byla již homosexualita kriminalizována novým paragrafem 175 trestního zákoníku. V paragrafu 175 stálo, že muž, který provádí styk s jiným mužem či je svolný k tomu, aby jiný muž konal styk s ním, bude potrestán vězením. Z formulace vyplývá, že trestaní byli pouze gayové, lesby byly podle zákona beztrestné, ovšem jejich homosexuální počínání bylo považováno za jakousi epidemii, která musí být utajena veřejnosti. Lesby žily po celé trvání Třetí říše v permanentním strachu a obavách o svůj osud, mnohé svoji situaci řešily manželským svazkem. Situace se ovšem lišila v Rakousku (během druhé světové války část Německé říše zvaná Ostmarka), kde byla lesbická homosexualita trestná a mnoho rakouských lesbiček bylo posláno do koncentračních táborů, kde nosily zelené trojúhelníky, aby se odlišily od ostatních vězeňkyň.

Důsledkem uzákonění paragrafu 175 bylo dále zrušení všech homosexuálních spolků a organizací, posléze internace homosexuálů v koncentračních táborech. Zde museli nosit růžový trojúhelník.

Likvidace německých homosexuálů zůstala dlouho po válce mimo veřejné vyrovnání se s hrůzami Druhé světové války. Posun této situace nastal až v roce 1985 po projevu západoněmeckého prezidenta Richarda von Weizsäckera u příležitosti 40. výročí konce Druhé světové války. Ve své řeči poprvé zmínil skupiny obyvatel,

jejichž perzekuce či likvidace byly do té doby opomíjeny. Zde je třeba podotknout, že homosexualita byla v Německé demokratické republice trestná až do roku 1967.

V roce 2001 se ve spolupráci německé vlády a švýcarské národní banky rozběhl program odškodnění homosexuálních obětí nacismu.

Díky dlouhodobé kampani organizací „*Remember the homosexual victims of National socialism*“ a „*Gay a lesbické federace Německa*“ (LSVD) bude v Berlíně v brzké budoucnosti postaven památník homosexuálním obětem nacionálního socialismu.

V období let 1933-1945 bylo v Německu odsouzeno cca 50.000 gayů, mnoho z nich k trestu smrti. Cca 15.000 gayů bylo posláno do koncentračních táborů. Tito gayové byli díky růžovým trojúhelníkům častěji než ostatní vězni vystavováni ponižování, bití, mučení, těžké práci a v mnoha případech byli použiti pro lékařské experimenty či byli kastrováni.

2. Homosexualita v Zemích českých

2.1 Od Karla V. k T.G. Masarykovi

Historie homosexuality v českých zemích se od té evropské moc neliší.

Homosexuálové neměli zrovna na růžích ustláno, například trestní zákoník Karla V.¹⁷ z roku 1532 „odměňuje“ styk mezi jedinci stejného pohlaví upálením zaživa. Zákon vydaný roku 1768 Marií Terezií¹⁸ pokládal homosexualitu za hrdelní hřích, navíc tělo popraveného homosexuála muselo být spáleno. Její o něco osvícenější syn Josef II.¹⁹ nahradil roku 1787 popravu žalářem.

Rakouský zákoník z roku 1803 zahrnul homosexuální styk pod pojem „smilstvo proti přírodě“. Jeho nástupce z roku 1852 se o mnoho nelišil a platil v českých zemích až do roku 1950. Trest za stejnopohlavní styk či „sebeprznění“ byl v rozmezí 6 měsíců až jednoho roku.

V roce 1931 začala skupina prvorepublikových intelektuálů vydávat časopis *Hlas sexuální menšiny*. Tento čtrnáctideník vycházel pouhý rok, kvůli nedostatku čtenářů bylo jeho vydávání zastaveno. Ale již o několik

¹⁷ Karel V. (1500 – 1558), král španělský, císař římský, vévoda burgundský a arcivévoda rakouský;

¹⁸ Marie Terezie (1717 – 1780), královna uherská a česká, manželka římského císaře Františka I. Štěpána Lotrinského;

¹⁹ Josef II. (1741 – 1790), syn Marie Terezie, římský císař, král uherský a nekorunovaný král český, arcivévoda rakouský;

měsíců později začal vycházet měsíčník *Nový hlas* s podtitulem *List pro sexuální reformu*. Mezi redaktory časopisu byl například Jiří Karásek ze Lvovic²⁰ či obhájce práv homosexuálů JUDr. Čeřovský. Časopis vycházel do roku 1934, kdy stejně jako jeho předchůdce zkrachoval.

Období let 1931 - 1934 jsou díky výše uvedeným časopisům jedinečně zdokumentovány snahy českých homosexuálů a alespoň částečné uznání homosexuality ne jako nemoci či úchyvky, ale jako alternativě k heterosexuálním vztahům.

2.2 Homosexualita a kriminalita (1918 -1939)

Ve stejné době byla však homosexualita zneužívána i k čistě komerčním účelům.

„Tenkrátě prý nejednou přepadávali v Praze osamělé chodce takoví zločinci jako smečka hyen a olupovali je pod pohrůžkou, že budou-li volat o pomoc, řeknou, že jim ti právě přepadení nešťastníci učinili homosexuální návrh.“ (Fanel, 2000, str. 403)

Takováto kriminalita nebyla ve dvacátých a třicátých letech ničím neobvyklým a často končila smrtí buďto vyděrače, nebo sebevraždou vydíraného. Nesmíme zapomenout, že za První republiky stále platil zákoník z roku 1852, který homosexualitu označoval za „smilstvo proti přírodě“ (termín převzat ze zákoníku z roku 1803) a vyměřoval za ní dokonce až pět let odnětí svobody. A to už vůbec nemluvě o ostudě, které se člověku v jeho okolí dostalo, pokud vyšlo najevo, že by mohl udržovat styky s osobami stejného pohlaví. Tudíž homosexualita se stala jakýmsi jednoduchým nástrojem k vydírání a případnému zničení společenské pověsti. Nejednalo se ale jenom o

²⁰ Jiří Karásek ze Lvovic (1871 – 1951), vlastním jménem Josef Karásek, básník a spisovatel, představitel české dekadence;

zločinné skupiny, které takto přepadaly lidi, této kriminální činnosti se často věnovali i sami gayové, kteří měli nouzi o finanční prostředky. List Československý detektiv informoval o jistém zkušeném prostitutovi, který si vždy pečlivě vyhlédl oběť, získal o ní (a jejím kontě) důležité informace a při vhodné příležitosti se s ní dal do hovoru. Hovory pak skončily u oběti doma, kde po sexuálním styku začal prostitut hořekovat nad tím, že byl mravně zničen, ponížen a zneužit a začal žádat finančního odškodnění pod pohrůžkou prozrazení. Tito podvodníci se někdy dokonce vydávali za soukromé detektivy, policejní úředníky či dokonce soudního radu. *„Lidové noviny přinesly zprávu o tom, jak si na podzim roku 1933 zajel do Brna starší zámožný občan ze Slavkova a jak na to doplatil. Sešel se tam totiž s jedním mladíkem, přivezl jej k sobě domů a nakonec jej podaroval dvě stě korunami. Nevěděl ovšem, že je to podvodník známý pod přezdívkou René-Rosamunda. Renému se takový přísun financí zalíbil, a tak se domluvil se svým kumpánem, aby zajeli do Slavkova spolu a aby ten komplic předstíral, že jej přistihl se starým pánem takříkajíc in flagranti. Povedlo se a mladíci dostali tisícovku.“* (Fanel, 2000, str. 403)

Na druhou stranu se zejména v Praze dařilo gay tančírnám a klubům a to zejména ve třicátých letech.

Mezi nejslavnější gay podniky patřilo bar Casino v Ječné ulici a reprezentativní Batex v paláci Kotva, kde se konaly večírky ve velkém stylu. Oblíbeným místem pro seznámení byla kavárna hotelu Šroubek na Václavském náměstí, kde se gay komunita scházela (ovšem v již přejmenovaném hotelu Evropa) až do konce 80. let. *„Také na Ovocném trhu bar Orient zřízený panem Havelkou a vedený panem Bartoškem a kavárna U Tlapáků na Václavském náměstí poblíže dnešní budovy Baťa se staly osvědčenými*

poutními místy. Když pak privátní bar Orient skončil provoz, nahradil jej lokál U Kupců ve Štěpánské ulici. V neposlední řadě to byl i Bílý beránek, pozdější Globus v ulici 28. října." (Fanel, 2000, str. 432)

Ovšem ani tyto podniky neunikly kritice tisku, například jedno z vydání Národního středu z roku 1934 uvádí tklivý příběh hochy z Hané, který odjel do Prahy na studia a jeho otec ho již během prvního semestru našel coby prostituta v jednom z gay barů. Noviny popisují shledání otce se synem takto:

„Syn se stal hvězdou, která brzy pohasla. Úchylní staří muži zvrhlých choutek záhy se nabažili zdravého a krásného hošíka z Hané...Hanácký sedlák neodvážel si už zdravého a statného synka, ale vyžilou loutku se skelnýma očima, se skleslými rty, které už mnohokrát okusily omamných jedů a nadobro se otrávil hořkým vínem z podsvětí." (Fanel, 2000, str. 421)

Téma homosexuality se v této době často objevovalo v novinových článcích. Ovšem novináři se spíše předháněli v tom, kdo odhalí větší a senzačnější lesbické orgie či sexuálně motivovaný únos, než kdo objektivně posoudí situaci homosexuálů. Díky takovýmto článkům tak měla nezasevěná společnost o homosexuálech a jejich „světě“ zcela zkreslené a mylné informace.

2.3 Gay a morálka socialistického člověka (1948 - 1989)

Situace padesátých a šedesátých let nebyla růžová pro nikoho, gaye nevyjímaje. Většina jejich podniků byla znárodněna, zmíněný pan Bartoš se stal vedoucím ve smíchovské vinárně Na Bělidle, kam se přesunula klientela z dřívějších podniků.

V padesátých letech bylo odsouzeno mnoho lidí za

nedovolený pohlavní styk, asi nejznámějším je příběh benediktina pátera Petra Ungera z Rajhradu u Brna, který byl odsouzen na 25 let nepodmíněně. V tomto případě však mohla být páterova sexuální orientace pouhou záminkou k udělení trestu v takové výši, politické procesy padesátých let jsou známou kapitolou českých dějin a vztah komunistické strany k církevním hodnostářům taktéž. Odsouzen však nebyl pouze on, ale i několik jeho chlapců.

V roce 1961 vešel v platnost nový zákoník, který zrušil trestající paragraf 241 a nahradil ho liberálním paragrafem 244, který říká, že „pohlavní styky osob téhož pohlaví starší osmnácti let nejsou trestným činem, dojde-li k nim dobrovolně, bez úplaty a za okolností, které nebudí veřejné pohoršení“. Zákon se ovšem dal vysvětlovat různě, za úplatu mohlo být považováno i pozvání na večeři či drobný dárek. Navíc dle tehdejší politické garnitury se „homosexualita neslučuje s morálkou socialistického člověka“.

Šedesátá léta byla i pro gaye dobou mírně uvolněnější, mezi vyhledávané holandy (místa setkání) patřila například pravá strana Václavského náměstí směrem dolů od muzea. Ovšem s gay komunitou je také spjata jedna z největších ostud Československa let šedesátých. V roce 1965 zavítal do Prahy americký beatník Allan Ginsberg. Na jeho přednášku na filosofickou fakultu přišlo tolik lidí, že se nevešli do posluchárny. Ginsbergovo chování budilo mezi mladými obdiv, mezi škrobenými soudruhy ovšem zděšení. Ginsberg chodil i na slavnostní události v teniskách, údajně se vyspal pod mostem, apod. Jak je známo, měl i Ginsberg slabost pro mladé hochy a to se mu stalo osudným. Byl „nalezen“ jeho zápisník, do kterého si zapisoval své sexuální avantýry a na základně tohoto nálezu byl z Československa úředně vyhoštěn.

2.4 *Od Sametové revoluce k zákonu o registrovaném partnerství (1989-2006)*

Listopadový převrat roku 1989 neznamenal nejen přechod od centrálně plánovaného hospodářství k tržní ekonomice, ale i návrat k občanské společnosti, která byla vládou jedné strany značně zdecimována. Soukromé iniciativy občanů opět dostaly zelenou a platilo to samozřejmě i pro gaye a lesby. Již na počátku devadesátých let by v parlamentu přednesen návrh zákona o registrovaném partnerství. Tento návrh byl oproti tomu, který platí dnes, značně okleštěn, ale bylo jasně dáno najevo, že snahy o zrovnoprávnění homosexuální menšiny budou v budoucnu brány v potaz. Snaha gay a lesbických hnutí v čele s Gay iniciativou Jiřího Hromady²¹ byly odměněny v roce 2006, kdy byl po mnoha letech dohad a komplikací schválen zákon o registrovaném partnerství.

²¹ Ing. Jiří Hromada (1958 -), bývalý šéf Gay iniciativy a prezident SOHO v letech 1991 - 2000;

3. Vývoj gay a lesbických hnutí ve světě

3.1 BSSP a první organizace za práva homosexuálů

Jak jsem již uvedl výše, první organizací bojující za práva homosexuálů byla *Společnost pro výzkum sexuální psychologie* (BSSP), provádějící osvětu na britských ostrovech od roku 1914. BSSP publikovala brožury o homosexualitě a zejména o přátelství v homosexuálním vztahu. Nesmíme zapomenout na to, že mluvíme o době, kdy většina lidí žila v domnění, že je homosexualita nemoc či úchylka a je třeba ji když ne trestat, tak alespoň léčit. Ačkoliv měla společnost pouze cca 240 členů, patřily mezi ně tak významné osobnosti jako G.B.Shaw²² či Vyvyan Holland²³.

V roce 1928 založená *Světová liga za sexuální reformu* byla ve své době nejpokrokovější organizací bojující už ne za pouhé netrestání homosexuálů, ale i za jejich práva. Jedním z jejích čestných prezidentů byl i sám Magnus Hirschfeld. Liga měla zástupce z mnoha evropských zemí a také ze SSSR.

„Liga sa usilovala o politickú, ekonomickú a sexuálnu rovnoprávnosť žien a mužov, reformu manželstva a

²² G.B.Shaw (1856 – 1950), írsky spisovateľ a autor divadelných her;

²³ Vyvyan Holland (1886 – 1967), vlastným jménom Vyvyan Wilde, syn Oscara Wildea, britský spisovateľ a prekladateľ;

rozvodového práva, o zdokonalení sexuálnej výchovy kontrolu počatia, reformu zákoníc o potratech, prevenci pohlavných chorob a prostitúcie a o ochranu svobodných matiek a nemanželských detí" (Spencer, 1999, str. 212)

Ačkoliv byly cíle velice ušlechtilé, na poli zrovnoprávnění homosexuálů nedosáhla liga v podstatě žádného úspěchu.

Jakkoliv se zdály být poměrně mladé Spojené státy americké zemí otevřenou novým proudům myšlení, neměly pro homosexuály pochopení. Zatímco v Evropě byla homosexualita jaksí trpěna, ve Státech byla tvrdě stíhána. První pokus o založení společnosti bojující za práva homosexuálů Henry Gerberem skončil neslavně. *Společnost pro lidská práva*, jak se organizace jmenovala, sice dostala povolení od Illinoiských úřadů, ale po vydání prvních dvou čísel časopisu *Friendship and Freedom* byl Gerber obviněn z pedofie, a ačkoliv byl obvinění nakonec zbaven, byla první oficiální americkou institucí bojující za práva homosexuálů až *Mattachinská společnost* Henryho Haya založená v roce 1948. Doba po Druhé světové válce ve Spojených státech byla charakteristická bojem proti komunistům na všech společenských úrovních. Takzvaný McCarthismus, nazvaný podle senátora McCarthyho²⁴, dával do přímé souvislosti homosexualitu a komunisty. V jednom ze svých projevů dokonce označil tyto *sexuální devianty* za stejně nebezpečné jako samotné komunisty. V takto vyostřené atmosféře byla založena Hayova *Mattachinská společnost*. Po kongresu této společnosti v roce 1953 byli členové *Mattachinu* obviněni z neamerické činnosti, ačkoliv deklarovali svoji apolitičnost. Velkou nevýhodou bylo to, že byl Henry Hay osmnáct let členem komunistické strany.

Stejně nepříznivou situaci však zažívali i

²⁴ Joseph Raymond McCarthy (1908 – 1957), americký republikánský senátor ze státu Wisconsin;

homosexuálové na britských ostrovech po skončení Druhé světové války. V letech 1945 - 1955 stoupl počet obviněných ze „styků s osobou stejného pohlaví“ z 800 na skoro 2500 za rok.

V roce 1954 byla ve Velké Británii jmenována *Komise ministerstva vnitra*, která měla přezkoumat možné křivdy z předešlých soudních procesů a měla navrhnout řešení otázky homosexuality v britské společnosti. Komise však nebyla moc akceschopná a jako řešení nabídla pouze křesťanský přístup léčení, tj. práci v lesnictví, na farmách a v zahradnictví. Dle Komise „homosexuáli budou vždy lojálnější jeden k druhému jako k vládě alebo k vlasti, a preto budú vždy sposobovať problémy v štátnej sfére, ozbrojených silách, parlamente a v cirkvi.“ (Spencer, 1999, str. 235)

3.2 Léta šedesátá

Nový impuls přineslo založení *Společnosti pro reformu homosexuálního práva* v roce 1958. Po několika letech nátlaku přišla ale změna trestního práva až v roce 1966, kdy parlamentní volby vyhráli labouristé. V roce 1967 byl přijat nový zákon, který netrestal homosexualitu, pokud se její projevy nestaly na veřejném místě, povoloval ji tedy v soukromí. Zde však nastal problém, jelikož za veřejná místa byly prohlášeny věznice, záchodky, pojem soukromí navíc v tomto zákoně znamenalo místo, kde byli maximálně dva lidé. Začala doba policejních razií v klubech a nastrčených volavek na záchodcích. Zákon navíc nebyl přijat na všech územích Velké Británie. Ulster (Severní Irsko) přijal zákon až v roce 1969 po kampani „Zachraňme Ulster před sodomií“ reverenda Iana Paisleyho, Skotsko v roce 1980, Normanské ostrovy v roce 1983 a ostrov Man dokonce až v roce 1992.

Velká změna pro homosexuály byla spojena s koncem šedesátých let. Bylo to období bilance toho, kam společnost došla od konce druhé světové války a této bilance se chopila mladá generace. Němci se začali ptát svých otců a dědů co dělali během války, američtí hippies bojovali proti válce ve Vietnamu a pálili povolávací rozkazy. Květnové nepokoje v Paříži byly další z přelomových událostí. Neméně důležitým faktem je, že se v těchto letech začal měnit náhled na sex jako akt. Už se nejednalo o ryze soukromou věc, začaly vycházet první odvážnější časopisy, do kin a televize se dostávaly filmy, které by byly ještě před pár lety nepřípustné. Sexuálními symboly se staly vlnadné ženy typu Giny Lollobrigidy, Brigitte Bardot, Ursule Andress či Jany Brejchové v Československu, které byly ochotny ukázat na plátně víc než pouze kotníček. Začalo se veřejněji mluvit o sexu, jeho formách, apod..

3.3 Léta sedmdesátá

Revolta a změny zasáhly i oblast gay komunit. Na jaře 1970 vznikla v Londýně *Fronta za svobodu gayů* (GLF), která ke svému boji začala využívat zcela nových metod. Podmínkou členství v GLF byl *coming out* – gay musel o své orientaci říct rodině, přátelům, známým. Členové GLF moc dobře věděli, že často zženštilé chování, oblékání i mluva homosexuálů je právě to, co nejvíce vzbuzuje agresi a posměch. Rozhodli se tedy právě o takovéto chování, zcela schválně a promyšleně. GLF si otevřela vlastní podniky a diskotéky, v roce 1972 prošel dvoutisícčlenný zástup homosexuálů centrem Londýna. Homosexualita a vzezření *camp*²⁵ přestalo být pro většinu obyvatel něčím tajemným, s čím se mohli setkat pouze v noci v opuštěných

²⁵ Camp = anglický výraz pro okatě zženštilé chování gayů

uličkách, stalo se každodenní realitou. Ovšem právě toto „dávání na odiv“ své odlišnosti způsobilo konflikty v samotné GLF, která se v roce 1972 rozpadla. Mnoho homosexuálů se neztotožnilo s tím, jak GLF vystupovala na veřejnosti a podrobilo organizaci kritice.

Dalším důležitým krokem pro britské homosexuály bylo vydávání časopisu *Gay news* od roku 1972, zejména rubrika *Láska nezná zákonů*, díky které se izolovaní gayové z celého Spojeného království mohli seznámit a navázat kontakty s gay komunitami v jejich okolí.

Stejný pokrok zažila Amerika, kde se různá gay hnutí zasadila o vyškrtnutí homosexuality ze seznamu psychologických poruch a postupně začala zrovnoprávňovat homosexuály se zbytkem obyvatelstva.

Ve všem větším městech začaly vznikat gay bary, restaurace, kina, diskotéky. Sedmdesátá léta byla v Západní Evropě a Americe oproti minulosti velice šťastným obdobím pro homosexuály.

3.4 AIDS

Otřes a zlom, ze kterého se lidstvo ještě nevzpamatovalo znamenal objevení nemoci AIDS²⁶, lépe řečeno viru HIV, který může tuto nemoc vyvolat. Virus byl poprvé diagnostikován 5. června 1981, mezi prvními nakaženými byly newyorští homosexuálové. Ovšem nemoc se začala projevovat všude na světě a dostala nálepku nemoci gayů. S masivním výskytem nemoci u této populace šly ruku v ruce teorie o nadprůměrné promiskuitě homosexuálů a o jejich vině na rozšíření nemoci i mezi heterosexuály.

Tato teorie ale nikdy nebyla podložena seriózním výzkumem a byla spíš reakcí veřejnosti na fakt, že se

²⁶ AIDS = acquired immune deficiency syndrom, soubor symptomů a infekcí, vedoucí ke zhroucení imunitního systému, způsobený virem HIV (human immunodeficiency virus), dodnešek aodhadováno cca 25 miliónů obětí zejména v subsaharské Africe;

právě u homosexuálů virus HIV objevil poprvé.

3.5 *ILGA*

The International Lesbian and Gay Association (ILGA) je v současnosti největší světovou organizací zabývající se ochranou práv gayů, leseb, bisexuálů a transgenderů (LGBT). ILGA byla založena v roce 1978 a nyní v jejím rámci pracuje více než 400 organizací ve více než 90 státech světa. Kromě Antarktidy je ILGA zastoupena na každém kontinentě. ILGA je v současnosti jedinou celosvětovou neziskovou a nevládní organizací, která prezentuje diskriminaci sexuálních menšin jako celosvětový problém (global issue).

Cílem organizace je boj za rovnoprávnost leseb, gayů, bisexuálů a transgenderů a jejich osvobození od všech forem diskriminace. ILGA využívá k dosažení svých cílů spolupráce jednotlivých regionálních organizací a vzájemné podpory členů. Pořádá podpůrné programy a protestní akce, vyvíjí diplomatický tlak a spolupracuje s mnoha světovými organizacemi a médii. ILGA také bojuje proti pedofilii.

4. Legislativní vývoj právní úpravy homosexuality v ČR a zákon o registrovaném partnerství

Tzv. *homosexuální jednání* bylo v Československu dekriminováno v roce 1961, tedy dříve než ve Velké Británii nebo Spolkové republice Německo.

„Homosexualita dnes nepatří ani do klasifikace nemocí; problémem je pak pouze sexualita egodystonní (viz desátá decenální revize MKN-1), která se může vyskytovat jak u heterosexuality, tak u homosexuality, a znamená vnitřní nevyrovnanost se svou orientací.“ (Laubová, 2004/2005)

V únoru 2007 prohlásila ministryně bez portfeje Džamila Stehlíková (Strana zelených), že nastal čas na zahájení celospolečenské debaty o adopcích dětí homosexuálními páry.

1. července 2006 vstoupila Česká republika mezi státy, které umožňují gayům a lesbičkám uzavřít registrované partnerství, které je jakousi *variantou* manželství. Prosazení tohoto zákona trvalo více než 10 let, zde je stručné shrnutí historie tohoto zákona:

V roce 1992 a 1993 bylo v parlamentu předloženo několik novel občanského zákoníku, které mimojiné navrhovaly ošetření svazků osob stejného pohlaví. Tyto novely však byly zamítnuty.

V roce 1995 navrhli dva poslanci ODS zákon o registrovaném partnerství, k této podobě však ošetřoval pouze dědické právo a nájemní smlouvy. Dřív než diskuze o tomto zákoně přišly parlamentní volby a zákon nikdy nebyl předmětem jednání sněmovny.

O dva roky později byl v parlamentu předložen společný návrh ODS, ČSSD a KSČM, který jasně vyloučil možnost výchovy dětí dvěma osobami stejného pohlaví. Zákon neprošel prvním čtením.

V roce 1999 stejné strany předložily propracovanější návrh zákona, ovšem tento návrh neprošel druhým čtením.

V roce 2000 byl tento materiál přepracován na základě iniciativy vládní rady pro lidská práva a předložen znovu. Překvapivě neprošel ani prvním čtením a jeho další projednávání přerušily volby.

O tři roky později předložil ministr spravedlnosti Otakar Motejl nový zákon, ten však nebyl podpořen vládou a premiérem Vladimírem Špidlou.

O další rok později byl zákon společně s úpravami Gay a lesbické ligy schválen až do třetího čtení, kde byl však poměrem 82:65 (35 poslanců se nezúčastnilo hlasování, 18 se zdrželo) zamítnut.

V prosinci 2005 byl konečně zákon o registrovaném partnerství schválen v poměru 86:54 (35 poslanců se nezúčastnilo hlasování, 7 se hlasování zdrželo) parlamentem, v lednu prošel i senátem v poměru 45:14 (16 senátorů se nezúčastnilo, 6 se zdrželo hlasování). V senátu tento zákon dokonce podpořili i dva poslanci za KDU-ČSL, což bylo velkým překvapením. 16. února byl však zákon o registrovaném partnerství vetován prezidentem Klausem a vrácen do parlamentu. K přehlasování prezidentského veta je třeba nadpoloviční většina všech (nejen zúčastněných) poslanců. 15. března 2006 bylo veto

prezidenta Klause přehlasováno těsným počtem 101 hlasů ve 200 členném parlamentu.

O přijetí této normy usilovala nejvíce Gay iniciativa vedená Jiřím Hromadou, nyní poradcem právě Džamily Stehlíkové.

Výše zmíněný výrok paní ministryně byl vzápětí kritizován tradičními odpůrci adopcí homosexuálními páry KDU-ČSL, v ostatních stranách se názory rozcházejí, tak tomu bylo ovšem i při hlasování o registrovaném partnerství. Zajímavé je zmínit pozici holandských křesťanských demokratů. V Holandsku byl 1. ledna 1998 přijat zákon, který umožnil nesezdaným párům uzavření „registrovaného partnerství“. Tento zákon se však netýká pouze homosexuálních párů, ale i párů heterosexuálních, které nechtějí uzavřít klasické manželství, ale chtějí požívat určité výhody, z tohoto svazku plynoucí (informace o zdravotním stavu, atd...). Tento zákon má několik kategorií, takže toto „partnerství“ můžou uzavřít i například sourozenci. O měsíc později byl pak k zákonu přidán dodatek, který umožnil osobám stejného pohlaví adoptovat dítě (po určité vstupní proceduře). Proti dodatku zákona nebyly vzneseny žádné protesty, a to ani ze strany křesťanských demokratů. Byli to totiž právě oni, kteří od šedesátých let propagovali mnoho liberálních myšlenek, mezi nimi i zrovnoprávnění postavení homosexuálů ve společnosti.

Holandsko bylo sice první zemí, která umožnila homosexuálním párům adoptovat dítě, ale registrované partnerství jako první uzákonilo Dánsko v roce 1989, poté Norsko (1993) a o rok později Švédsko.

Gay iniciativa shrnuje zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství takto:

„Zákon upravuje vznik partnerství, podmínky vstupu do partnerství, neplatnost a neexistenci

partnerství, povinnosti a práva partnerů, zánik partnerství, registraci partnerství a dále pak obsahuje novelizaci osmnácti zákonů, ve kterých se provádějí další změny spojené se zřízením institutu registrovaného partnerství.

Podmínkou **vstupu do partnerství** je, aby alespoň jedna z osob vstupujících do partnerství byla státním občanem České republiky. Do partnerství nemohou vstoupit osoby navzájem příbuzné v linii přímé a sourozenci. Do partnerství nemůže vstoupit osoba, která nedosáhla věku 18 let, osoba, která nemá způsobilost k právním úkonům, a také osoba, která již dříve uzavřela manželství, nebo která již dříve vstoupila do partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v zahraničí, a její manželství nebo partnerství anebo obdobný svazek trvá.

Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství. Místo, kde má být prohlášení učiněno, určuje **matriční úřad**, před kterým bude (skutečně) prohlášení o vstupu do partnerství učiněno. Záleží jen na jeho volbě, zda pro případy prohlášení o vstupu do partnerství vyhradí zvláštní místo, popř. zda k žádosti osob, které do partnerství vstupují, povolí prohlášení partnerství na jiném než k tomu zásadně určeném místě. Vzhledem k počtu partnerství bude v každém kraji jen jeden úřad, který bude prohlášení přijímat. Tyto matriční úřady budou stanoveny vyhláškou. Řešení právní úpravy řízení, které předchází vstupu do partnerství, vychází z úpravy řízení v případě sňatku, nelze prominout ani osvědčení o totožnosti, ani osvědčení o státním občanství České republiky.

Partneři mají v partnerství stejné povinnosti a

stejná práva. O záležitostech partnerského soužití rozhodují oba partneri společně; nedohodnou-li se v podstatných věcech, rozhodne na návrh některého z nich soud.

Partner je oprávněn **zastupovat druhého partnera v jeho běžných záležitostech**, zejména přijímat za něho běžná plnění, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Jednání jednoho z partnerů při obstarávání běžných záležitostí partnerství zavazuje oba partnery společně a nerozdílně; to platí pro závazky vzniklé v době trvání partnerství, i v případě, že partnerství následně zavazuje oba partnery společně a nerozdílně; to platí pro závazky vzniklé v době trvání partnerství, i v případě, že partnerství následně bylo prohlášeno za neplatné nebo zaniklo. Obdobně jako u manželů je však upraveno, že oprávnění uvedené v předchozích dvou větách neplatí, pokud druhý partner účinky vyplývající ze zastupování a z jednání proti třetí osobě výslovně vyloučil.

Vzájemná vyživovací povinnost mezi partnery po dobu trvání partnerského soužití je stanovena tak, že vyživovací povinnost mezi partnery předchází vyživovací povinnosti dětí, tedy v první řadě je partnerovi povinen poskytovat výživné druhý partner, a teprve pokud to partner z jakýchkoli důvodů nečiní, nastupuje vyživovací povinnost dětí, pokud připadá v úvahu. Zákon obsahuje i úpravu vzájemné vyživovací povinnosti partnerů po zrušení partnerského soužití.

Je-li některý z partnerů rodičem, zůstává i po vstupu do partnerství nadále samostatně posuzovaným rodičem svého dítěte. **Vstup do partnerství nemá tedy za následek omezení rodičovských práv této osoby.** Partnerský vztah není rovněž překážkou pro svěřeni dítěte, pocházejícího z předchozího heterosexuálního vztahu, do výchovy partnera, který je jeho rodičem, ani neohrožuje

výkon práva tohoto rodiče na styk s dítětem, pokud nebude ohrožen zdravý a přirozený vývoj dítěte.

Partner bude mít k biologickému, či dříve do péče svěřenému nebo osvojenému dítěti svého partnera, které má ve výchově, **v zásadě vztah nevlastního rodiče** s tomu odpovídajícími právy a povinnostmi.

Osvojení dítěte registrovanými partnery, resp. kterýmkoliv z partnerů, v době trvání partnerství bude zakázáno.

Úpravy obsažené v zákonech novelizovaných zákonem o registrovaném partnerství

Trestní zákon - Pro účely trestního zákona jsou partneři zařazeni do výčtu osob blízkých.

Trestní řád - Pro účely trestního řízení jsou partnerům přiznána tato práva: volba obhájce obviněnému, právo odepřít výpověď jako svědek, trestní stíhání pro trestný čin znásilnění se souhlasem poškozeného, odvolání ve prospěch obžalovaného.

Zákon o rodině - Je provedena úprava neslučitelnosti mezi manželstvím a partnerstvím obdobně, jako v případě manželství.

Občanský soudní řád - Doplnila se ustanovení týkající se zrušení, neplatnosti nebo neexistence registrovaného partnerství. Procesní otázky a postupy týkající se řízení o rozvodu manželství byla vztažena též na řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství. O zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství bude rozhodovat soud.

Občanský zákoník - Mezi osoby blízké byl doplněn partner. Po smrti fyzické osoby přísluší partnerovi právo uplatňovat právo na ochranu její osobnosti. Mezi osoby, které dědí v první skupině, byl doplněn partner. Dále

nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí ve druhé skupině manžel nebo partner, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele. Byla doplněna úprava vztahů nájemnímu bytu v registrovaném partnerství. Uzavřením partnerství nevzniká společný nájem bytu (družstevního bytu), jehož nájemcem je jeden z partnerů. Osoba, která uzavřela registrované partnerství má po dobu trvání partnerství právo užívat byt, jenž je v nájmu druhého partnera a práva s tím spojená. Mezi osoby, které se stávají nájemci po smrti jednoho z partnerů byl doplněn druhý partner, pokud žil v den smrti ve společné domácnosti a nemá vlastní byt.

Zákoník práce - Stejně jako nemůže vzniknout pracovněprávní vztah mezi manžely, nemůže vzniknout ani mezi partnery. Za osamělé se nepovažují ti, kteří žijí s partnerem.

Zákon o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavicích na děti z nemocenského pojištění - Za osamělou se pro účely poskytování peněžité pomoci v mateřství nepovažuje žena, která žije s partnerkou. Za osamělého se pro účely poskytování peněžité pomoci zaměstnanci nepovažuje zaměstnanec, který žije s partnerem.

Zákon o přestupcích - Mezi osoby blízké byl doplněn partner.

Zákon o životním minimu a zákon o státní sociální podpoře - Za společně posuzované osoby se považuje partner. Za osamělého rodiče se pro účely státní sociální podpory nepovažuje rodič, který žije s partnerem.

Zákon o soudních poplatcích - Upravují se soudní poplatky týkající se řízení o zrušení, neplatnosti nebo

neexistenci registrovaného partnerství.

Zákon o správě daní a poplatků - Výpověď může odepřít ten, kdo by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým. Osobou blízkou je i partner.

Zákon o občanských průkazech - Registrované partnerství se doplňuje mezi povinné údaje zapisované do občanského průkazu.

Zákon o evidenci obyvatel a rodných číslech - V informačním systému evidence obyvatel se budou vést údaje o datu a místě uzavření partnerství, rodné číslo partnera.

Zákon o matrikách, jménu a příjmení - Do knihy úmrtí se bude zapisovat jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, a rodné číslo žijícího partnera. Úmrtní list bude obsahovat jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, a rodné číslo žijícího partnera. Byla doplněna ustanovení související s uzavíráním registrovaného partnerství - předkládání dokladů o předchozím manželství nebo partnerství atd.

Zákon o péči o zdraví lidu - Do okruhu osob, které je lékař povinen vhodným způsobem poučit, byl doplněn partner.

Živnostenský zákon - Je-li odpovědným zástupcem podnikatele jeho partner, není k tomuto podnikateli v pracovněprávním vztahu. Bylo doplněno ustanovení, které řeší pokračování v živnosti při úmrtí jednoho z partnerů.

Zákon o zaměstnanosti - Uchazeče o zaměstnání úřad práce z evidence uchazečů o zaměstnání rozhodnutím vyřadí, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo odmítne nastoupit na dohodnutou rekvalifikaci. Vážným důvodem je důvod, který spočívá v místě výkonu nebo povaze zaměstnání druhého partnera".

5. Typy adopcí homosexuálními páry a situace v České republice

5.1 Typy adopcí

Jak je to se samotnými adopcemi dětí homosexuálními páry u nás a v Evropě?

Obecně rozlišujeme několik typů adopcí. Uplatnění jednotlivých druhů závisí na jednotlivých zemích, typy adopcí se vzájemně nevylučují. Zde jsou typy v krátkosti popsány:

Individuální adopce (Individual adoption)

Individuální adopce představuje situaci, kdy jednotlivec adoptuje dítě, jehož není biologickým rodičem; adoptuje jej tedy pouze jako individuální osoba nikoli společně s partnerem či partnerkou. V České republice má právo adoptovat dítě každý muž či žena bez ohledu na sexuální orientaci. Situace se však zásadně změní v okamžiku, kdy gayové a lesby vstoupí do registrovaného partnerství, neboť podle zákona registrované osoby nemohou adoptovat dítě nejen jako pár, ale ani individuálně. Příslušné ustanovení zákona o registrovaném partnerství znevýhodňuje gay a lesby, neboť osobám po vstupu do partnerství upírá právo, které je jim

před uzavřením a po ukončení registrovaného partnerství přiznáno. Zatímco muž či žena, kteří uzavřou manželství, mají i po dobu trvání manželství právo si sami adoptovat dítě, pouze k tomu navíc potřebují souhlas manžela či manželky. Dá se říci, že chtějí-li si gayové nebo lesby adoptovat dítě, tlačí je současná česká právní úprava spíše k tomu, aby žili v neformalizovaných svazcích.

Otázkou, zda je porušením Úmluvy o lidských právech a svobodách odepření individuální adopce homosexuálnímu muži právě z důvodu jeho sexuální orientace, posuzoval Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“) v roce 2002 v případě Fretté v. Francie. Soud bohužel nedokázal být v této věci příliš pokrokový a porušení Úmluvy neshledal, i když velmi těsně - čtyřmi hlasy proti třem. Soudci z Velké Británie, Belgie a Rakouska, kteří hlasovali pro porušení Úmluvy, ve svém disentuujícím stanovisku uvedli, že pro rozdílné zacházení neshledávají žádné ospravedlnění.

Společná adopce (Joint adoption)

Na rozdíl od individuální adopce u adopce společné se rodiči stávají oba partneři, může se jednat o pár heterosexuální nebo stejnopohlavní. Společnou adopci dětí stejnopohlavními páry umožňují např. Belgie, Nizozemí, Španělsko, Švédsko či Velká Británie. V České republice je společná adopce vyhrazena pouze manželům.

Argumenty podporující možnost individuální nebo společné adopce dětí gay a lesbickými rodiči se často opírají o velké počty dětí umístěných v dětských domovech. Tento argument je jistě pravdivý a situaci mnoha dětí by adopce stejnopohlavními páry určitě pomohla vylepšit. Nicméně jakoby se tím již dopředu poukazovalo na fakt, že gay či lesbická rodina není dostatečně dobrá.

To zpětně jistě nelze považovat za příliš dobrý a povzbudivý signál pro děti, jež v takovýchto rodinách vyrůstají nebo by měly vyrůstat.

Právo adoptovat dítě své partnerky či partnera (second-parent adoption)

Stejně jako může manžel nebo manželka adoptovat dítě své manželky či manžela, přiznávají některé země toto právo i partnerkám či partnerům ve stejnopohlavních svazcích, a to např. Belgie, Dánsko, Německo, Island, Nizozemí, Norsko, Španělsko, Švédsko či Velká Británie . Právo adoptovat dítě partnerky či partnera umožňuje, aby se faktický vztah mezi dítětem a partnerkou nebo partnerem biologického rodiče upravil i právně. To významně přispívá ke stabilitě těchto vztahů a posiluje jistotu dítěte, že vztah k jemu velmi blízké osobě neskončí s koncem partnerství, a že osoba která ho jako rodič vychovává, se stane i jeho rodičem ve smyslu právním se všemi důsledky, které to přináší. Takto lze např. adoptovat biologické dítě partnerky či partnera, které má z předcházejícího heterosexuálního svazku, dítě narozené partnerce po umělém oplodnění či případně dítě narozené náhradní matce.

V České republice partneři a partnerky ve stejnopohlavních svazcích toto právo nemají. Partnerka či partner se fakticky podílejí na výchově dětí často řadu let, po dobu trvání registrovaného partnerství mají tuto povinnost stanovenou i zákonem. Zásadní problém však nastává v okamžiku, kdy partnerství skončí, ať smrtí biologického rodiče nebo rozpadem partnerství. V případě

úmrtí biologického rodiče hrozí nebezpečí, že dítě bude vytrženo ze svého prostředí a odděleno od osoby, která mu je neblíže, aby bylo svěřeno do výchovy některé osobě z biologické rodiny zemřelého rodiče. Dojde-li k rozpadu partnerství, hrozí, stejně jako v případě rozpadu manželství, nebezpečí, že biologický rodič bude dítěti bránit ve styku s bývalým partnerem či partnerkou, přestože dítě má k němu velmi silné citové pouto. Naopak v případě úmrtí nebiologického rodiče budou dítěti odepřena dědická práva, nebyla-li v jeho prospěch sepsána závěť. Lze pochybovat, že popsané situace jsou v souladu s požadavky, aby vždy bylo jednáno v nejlepším zájmu dítěte.

Svěření dítěte do pěstounské péče (foster parenting)

Pokud dítě není z nějakého důvodu vhodné k adopci, využívá se pěstounská péče. Dítě je svěřeno do pěstounské péče osobě pěstouna, která poskytuje záruku řádné výchovy dítěte. Pěstoun se nestává rodičem dítěte, jako je tomu u adoptce, a může dítě zastupovat pouze v běžných záležitostech. Do společné pěstounské může být partnerům svěřeno dítě např. v Belgii, Dánsku, Finsku, Francii, Nizozemí, Norsku, Švédsku, na Islandu, gayům a lesbám jsou děti do pěstounské péče svěřovány i v Anglii a Walesu. V České republice na rozdíl od adoptce uzavření registrovaného partnerství nebrání tomu, aby se gayové a lesby stali pěstouny, avšak pouze individuálně nikoli jako pár. Společnými pěstouny se mohou stát pouze manželé. V případě, že by si chtěli vzít dítě do pěstounské péče gayové a lesby v registrovaném partnerství, lze dovodit, že by k takovému kroku analogicky byl nutný i souhlas partnerky či partnera;

stejně jako je vyžadován u manželů, stane-li se pěstounem pouze jeden z nich.

Umělé oplodnění (Donor insemination)

Pokud chce mít lesbický pár dítě, další možností, vedle adopce, je umělé oplodnění. K umělému oplodnění lze využít buď někoho známého, kdy pak matka biologického otce dítěte zná, nebo spermobanku, kdy matka biologického otce nezná. Některé země zpřístupňují umělé oplodnění buď přímo lesbickým párům nebo alespoň ženám bez partnera a tím tedy následně i lesbickému páru. Umělé oplodnění tak mohou využívat lesbické či bisexuální ženy na např. v Belgii, Dánsku, Finsku, Nizozemí, Španělsku, Švédsku, Velké Británii, některých státech USA.

Narodí-li se dítě lesbickému páru z umělého oplodnění jedné z partnerek, vzniká zásadní otázka, jaký bude právní vztah druhé partnerky k dítěti. Je možné postupovat dvěma cestami, buď partnerka dítě adoptuje nebo se může uplatnit domněnka rodičovství, stejně jako se uplatňuje domněnka otcovství v manželství. Ve většině uvedených zemí lze využít první přístup, domněnka rodičovství se uplatňuje v Nizozemí, narodí-li se dítě lesbickému páru za trvání jejich manželství.

V České republice je přístup k umělému oplodnění vyhrazen pouze heterosexuálním párům; nemohou jej tak využít ani lesbické páry ani ženy bez partnera. České lesbické páry, které chtějí mít dítě, tak vycestují do zahraničí, nebo se snaží obejít domácí standardní postupy. V takovém případě právní vztah rodiče a dítěte vznikne pouze biologické matce dítěte, registrovaná partnerka má pak povinnost podílet se na výchově dítěte. Český právní řád jí neumožňuje její vztah k dítěti právě upravit.

Náhradní matka (Surogate mother)

V poslední době se objevuje ještě další způsob, jak mohou gay a lesbické páry přivést do svého života dítě, a to tzv. institut náhradní matky. Lesbické páry jej mohou využít, pokud chtějí, aby obě ženy měly úzký vztah k dítěti. Jedna žena je dárce vajíčka, které je oplodněno známým či neznámým dárce, následně pak dítě nosí a porodí druhá žena z páru. Náhradní matku mohou využít i gay páry; alespoň jeden z páru je následně biologickým otcem jejich dítěte. V České republice není institut náhradní matky vůbec povolen.

Umělé oplodnění, jakož i možnost využít náhradní matku lze z hlediska Úmluvy o právech dítěte považovat za poměrně diskutabilní, neboť tato Úmluva zakotvuje právo dítěte znát své biologické rodiče, pokud je to možné. Tato skutečnost by však neměla sloužit jako argument proti umožnění umělého oplodnění lesbických párů, neboť uvedené právo dítěte není respektováno ani v případech, kdy je povoleno umělé oplodnění párů heterosexuálních za využití neznámého dárce.

5.2 Veřejné mínění

Jaké jsou důvody toho, že u nás ještě nepřišel čas na celospolečenskou debatu, která by vyústila v uzákonění těchto adopcí? Přitom veřejné mínění je adopcím homosexuály nakloněno čím dál tím víc. Počet Čechů, kteří by homosexuálním párům umožnili adoptovat děti, vzrostl. Vyplývalo to z průzkumu společnosti RCA Research. Pro umožnění adopcí se vyslovilo 39 procent respondentů. V roce 2005 s ní souhlasilo o dvanáct procent méně.

Výrazně zápornější postoj k tomu, aby mohly být děti adoptovány i homosexuálními páry, zaujali v průzkumu muži. Proti se vyslovila polovina z nich. Ženy řekly ne v 35 procentech. Negativně reagovalo také 57 procent lidí nad 65 let, což má několik důvodů:

Zde si můžeme shrnout, kdo souhlasí a kdo je proti adopcím u homosexuálních párů:

(Průzkum byl proveden telefonicky na reprezentativním vzorku 988 respondentů starších 15 let. Pětina respondentů neměla na tuto problematiku názor. Průzkum se uskutečnil od 2. do 5. února)

podle pohlaví:

- většina dotázaných žen (46,6%) souhlasí s adoptí pro homosexuální páry, 34,9% nesouhlasí a 18,5% neví
- 49,7% dotázaných mužů adopti u homosexuálních párů odmítá, 31,5 % s ní souhlasí a 18,8% dotázaných mužů neví

podle věku:

- respondenti, kterým je mezi 15 až 24 lety jsou nejtolerantnější, s adoptí souhlasí 48,8% z nich
- nejméně tolerantní jsou lidé nad 65 let

podle vzdělání:

- nejvíce podporují adopti u homosexuálu lidé s vysokoškolským vzděláním.

O dílčí změny zákona hodlá v budoucnu usilovat [Gay a lesbická liga](#). Podle ní je úprava nutná kvůli vztahům k majetku nebo péči o děti. Nejde však o adopti, ale o

nedostatečnou úpravu práv a povinností k vlastním dětem, které mají gayové a lesby z předchozích partnerství.

K homosexuálům je česká společnost obecně tolerantnější než lidé v okolních zemích. V mezinárodním průzkumu z podzimu 2005 souhlasilo s registrovaným partnerstvím 62 procent Čechů, 42 procent Poláků, 36 procent Maďarů a 39 procent Slováků.

(www.diskriminace.cz, iDNES.cz, ČTK)

Ovšem otázka, zda povolit či nepovolit adopce i homosexuálním párům či jednotlivcům, není samozřejmě pouze otázkou českou, ale logicky i celoevropskou.

Shrňme si argumenty, kterými politické strany, různé organizace a jednotlivci „bojují“ pro či proti legalizaci adopcí homosexuály.

5.3 Argumenty pro a proti

Ministryně bez portfeje Džamila Stehlíková (Strana zelených) tvrdí, že „Česko patří k zemím s největším podílem dětí v ústavní výchově. V dětských domovech žije zhruba 7500 chlapců a děvčat, v kojeneckých ústavech a domovech do tří let dalších více než 1500 dětí. Přes 10.000 dětí pak pobývá v ústavech sociální péče. Podle britské studie připadá v ČR na 10.000 dětí 60 dětí v ústavech. Ve Slovinsku a na Islandu to není žádné dítě, v Británii jedno, v Norsku pak dvě“.

(<http://web.volny.cz/noviny/zdomova/clanek/~volny/IDC/63008/stehlikova-nastal-cas-na-debatu-o-adopcich-deti-homosexuality.html>).

Všeobecný názor je takový, že jakákoliv rodina je pro dítě vhodnější než ústavní výchova. Proto je zastánci adopce upřednostňována i výchova homosexuály před

výchovou ústavní.

Občas mám bohužel pocit, že v diskuzi na toto téma nejde někdy o budoucnost a dobro adoptovaných dětí, ale spíše o práva homosexuálů a jejich zrovnoprávnění.

Zde porovnejme postoj paní ministryně s postojem dětského lékaře a předsedy Společnosti sociální pediatrie Dr. Františka Schneiberga, který vyjádřil v MF DNES dne 9.3.2007 (str. 8):

„Paní ministryně Stehlíková hodlá vést veřejnou debatu o možnosti adopce dětí homosexuálními páry. Její hlavní argument? Velký počet dětí v České republice vyrůstá v ústavech, a každé dítě má právo na rodičovskou lásku a péči. S druhým argumentem lze souhlasit, s prvním nikoliv. Co je to velký počet dětí v ústavech?

Je těch osm tisíc dětí v kojeneckých ústavech a dětských domovech resortu zdravotnictví (do tří let) a školství (od tří let) hodně, nebo málo? Ale tak se otázka klást nedá. Je to prostě tolik dětí, kolik takovou péči potřebuje. Je to tolik dětí, kolika selhala z nějakých důvodů vlastní rodina a společnost jim poskytla dočasnou možnost této náhradní výchovné péče, v našich poměrech velice dobře vedené. Úmyslně sem nepočítám ústavy sociální péče pro děti a mládež s přibližně 11 tisíci klienty. Zde jsou totiž důvody přijetí a pobytu zcela jiné, i když si to laická veřejnost často neuvědomuje. Paní ministryně podlehla zřejmě v současnosti oblíbené demonizaci kojeneckých ústavů a dětských domovů, jako by tam byly děti dávány a drženy bezdůvodně, jako by jim tam bylo ubližováno a jako by tam strádaly. Opak je pravda. Tato zařízení mnohdy zachraňují děti z takového rodinného prostředí, kde jim hrozí nejen fyzická újma, ale především poškození psychické a sociální.

Ano, jsou země, kde taková zařízení nejsou nebo jich je

podstatně méně. Zato tam mnoho bezprizorných dětí žije na ulici, popřípadě prožije dětství v 10 i 15 rodinách. Jde o takzvanou profesionální pěstounskou péči, kvůli níž děti tráví mládí s batůžkem na zádech, aby mohly kdykoliv přejít do jiné rodiny. Kde pak mají získat pocit jistoty a bezpečí? Není jeden slušný dobře vedený dětský domov rodinného typu výhodnější?

Všichni, kdo pracují v této oblasti, si uvědomují, že pobyt v zařízení má být dočasný a co nejkratší. Dítě se má po úpravě poměrů vrátit do své rodiny, při jejím trvalém selhání je pak potřeba mu najít rodinu náhradní - pěstounskou péči či osvojení.

Proto se také mění systém péče o děti v uvedených zařízeních. Snižují se počty dětí ve skupinách připadajících na jednoho vychovatele. Dětské domovy se proměňují na domovy rodinného typu. Skupina dětí různého věku a pohlaví má trvalého vychovatele, u kterého může zažít pocit jistoty a bezpečí podobně jako v rodině. Tato vytvořená „sourozenecká“ skupina žije s vychovatelem v domově autonomně jako velká rodina, která se stará sama o sebe. Ideální je, když se podaří, aby takto vytvořená „rodina“ mohla žít v běžném bytě, integrovaná do obce či města.

Nabízí se tradiční otázka. Je lepší jakákoliv rodina než ústav? Pokud by tomu tak bylo, tak by děti nemusely být z rodin odebírány a různá zařízení pro ně by nemusela existovat. Jestliže by chtěla paní ministryně dávat do adopce děti homosexuálním párům, měla by si uvědomit právě tyto souvislosti. Děti bývají umísťovány do zařízení pro selhání rodiny, pocházejí z rodin nestabilních, neúplných či naprosto rozvrácených. Jsou však homosexuální páry stabilnější? Podle dosavadních zkušeností nikoliv.

Mohou poskytnout dítěti, které již na začátku svého

života nezažívá dostatečně mateřskou i otcovskou roli dobrých rodičů, tyto staletými prověřené hodnoty? Hodnoty poskytující do života ony správné a žádoucí rodinné kompetence a vzory? Domnívám se, že nemohou. A to ani dítěti nepoznamenanému nepřízní osudu. Natož dítěti, které již na počátku života prožilo trauma špatné péče, zanedbání, ubližování.

Přestaňme dělat z dětí pokusné králíky jakéhosi sociálního inženýrství. Hledejme spíše cesty, jak podpořit fungující rodiny, aby neselhávaly. To přinese dětem i reálně více užitku než prosazování možnosti adopcí homosexuálními páry."

Názor Dr. Schneiberga naráží na nejsilnější argument odpůrců adopcí, argument, který vyjadřuje obavy nad vývojem dítěte v rodině, kde jsou dva tatínkové či dvě maminky. Odpůrci argumentují potřebou dítěte mít svůj mužský a ženský vzor, ovšem zapomínají na fakt, že více než polovina manželství je rozvedena a dítě z rozvedené rodiny žádný pořádný vzor také nemá, spíše naopak, chování otce či matky v průběhu rozvodového řízení a po něm může být nehezkou vzpomínkou na dětství. Dále můžeme slyšet to, že se z dítěte vychovávaného dvěma ženami či dvěma muži stane homosexuál. Vzhledem k tomu, že je homosexualita vrozená a ne naučená, nepřichází tento argument v úvahu v seriózní diskuzi o této problematice. Kanadská asociace psychologů vydala prohlášení, ve kterém říká, že dostupné důkazy ukazují, že děti gay a lesbických rodičů se podstatně neliší od dětí rodičů heterosexuálních s ohledem na jejich psychologický a genderový vývoj a identitu.

Oficiální kolegium psychologů v Madridu se přidává s tvrzením, že podle existujících vědeckých studií v současnosti není možné tvrdit, že děti vychovávané lesbickými a gay rodiči trpí poškozením v jejich

psychologickém vývoji.

Můžeme tedy vědecky doložit, že vliv na vývoj dítěte by byl v případě uzákonění těchto adopcí pravděpodobně nulový.

Dalším argumentem je obava z pedofile homosexuálních rodičů, toto se týká zejména obav z adopcí gayů.

Tento názor můžeme například najít na webových stránkách www.homosexualita.cz, které reprezentují občanské sdružení Exodus, které - dle vlastních slov - má za úkol „pomáhat lidem trpícím homosexualitou prostřednictvím terapie či podpory života v čistotě“. Již z této sebecharakteristiky je jasné, jakým směrem se bude jejich kritika ubírat:

„Vzhledem k nepatrnému počtu lidí, kteří homosexuální emancipační hnutí reprezentují, by se nemohlo politicky prosadit, kdyby toto hnutí nebylo silně podporováno mocnými mezinárodními organizacemi, jmenovitě hnutím proti upírání lidských práv, sexuálním reformačním hnutím a feminismem, které mají jasnou převahu v různých organizacích při OSN a ve většině západních zahraničních ministerstev, především v USA. Podporování homosexuality bylo v očích neomalthusiánské ideologie prostředkem k oslabení institucí manželství a rodiny. "Povzbuzovat vzrůst homosexuality", zněl programový bod ve strategickém plánu, který podala organizace Plánované rodičovství (Planned Parenthood) v roce 1969 Populační radě (Population Council). (Jaffe, F.S. Activities relevant to the study of population policy for the U.S.: Memorandum to Bernard Berelson (1969). Family Planning Perspectives, 1970, 2, 4.) Po spolupráci sexuálního reformačního hnutí, feministek a hnutí proti upírání lidských práv byl v roce 1993 přiznán Mezinárodní

asociaci lesbiček a gayů (ILGA - International Lesbian and Gay Association) status poradce vlivné Ekonomické a sociální rady při OSN (Ecsoc - Economic and Social Council). Podotýkáme, že v Mezinárodní asociaci lesbiček a gayů je zastoupena mimo jiné Severoamerická asociace Man-Boy Lovers (NAMBLA - North American Man-Boy Lovers Association - organizace pro emancipaci pedofilie). Je možno s jistotou vycházet z toho, že pokaždé, když nějaká instituce OSN rozvíjí politickou vizi týkající se rodiny a sexuality, je brán ohled na zájmy homosexuálů. Stejný liberální duch vládne v Evropské unii. Před několika lety přijala Rada Evropy rezoluci, která vyzvala členské státy, aby pracovaly na uzákonění práv homosexuálů.

Většina křesťanských církví pomáhala aktivně této emancipaci. Jednotliví kněží a protestantští faráři již před více než dvaceti lety homosexuálním svazkům církevně žehnali. Německá evangelická církev dala těmto vztahům nedávno "zelenou".

Zdá se, že je tím homosexuální "manželství" sociálně akceptováno. Takové konstatování by ale bylo ukvapené. Neboť co je nějakým zákonným řízením společenskou liberální elitou uloženo, není ještě žádný trvalý "úspěch". Homosexuální "manželství" není zakořeněno v cítění a přesvědčení lidí a určitě ani nikdy nebude, protože je příliš v rozporu s všeobecně lidským instinktem. Jen módní ideologická elita se domnívá, že "manželství" mezi stejnými pohlavími je normální. Ideologické módní trendy ale nemají věčný život. Mnozí, kteří v srdci v homosexuální ideologii nevěří, souhlasí jen z ješitnosti a zbabělosti. Jiní jsou spíše naivní a myslí, že by měli souhlasit ze soucitu s potlačovanými homosexuály. Avšak zkušenost čím dál tím víc zpochybní nový náhled na normálnost homosexuálního "manželství". Již nyní je převládajícím postojem průměrného občana spíš

trpné pokrčení ramen: politici, nadřizení a znalci tvrdí a dělají tolik nesmyslů, že "já se tím už nevzrušuji". Zeptá-li se člověk průměrného občana, zda "to" shledává normálním, odpoví "ne", navzdory tolikaleté mediální indoktrinaci a propagaci homosexuality. Pokud jde o spor v USA o přijetí homosexuálů do armády, vyplynulo např. z jedné CNN/Gallup ankety z roku 1993, že 74% mladých mužů bez vyššího vzdělání - tedy vrstva obyvatel, ze které se většina vojáků rekrutovala - bylo proti. (Maginnis, R.L. Clinton Administration scuttles first court test of military's homosexual law. Internet, 1997, March 25.) Podle jednoho širokého průzkumu, který provedlo Národní centrum pro výzkum veřejného mínění chicagské univerzity, považovalo v roce 1991 70% Američanů homosexuální styk za "nesprávný" nebo "zvrácený"; v roce 1977 to bylo 67% (National Opinion Research Center, Univ. Of Chicago, 1991. In: NARTH Bulletin, 1993, 1, 3, 4.), takže přes všechnu propagaci se průměrný člověk zřejmě poučil málo! Těchto 60-70% udává ovšem konstantní hodnotu: dvě třetiny lidí, také např. v Holandsku, považovalo před třiceti lety homosexualitu za abnormální (Meilof-Oon, S. et al. Homosexualiteit: Een onderzoek naar beeldvorming en attitude bij de meerderjarige Nederlandse bevolking (Homosexuality. An Investigation into image-formation and attitudes of the adult Dutch population). Amsterdam: Stichting Bevordering Sociaal Onderzoek Minderheden, 1969.), ale poctivá současná anketa by neukázala nic jiného. Že pokusy o změnu citění vůči homosexualitě natrvalo selhávají, je možné se dovědět také z reakcí mladistvých na pro-homosexuální propagaci. Právě díky takovému ovlivňování používají více a v ranějším věku než dříve lidové výrazy pro homosexuály jako nadávky. Jakmile nebude "politicky korektní" považovat homosexuální

"manželství" za normální, roztopí se počet zastánců jako máslo na slunci. Homosexualita byla sice v mnoha obdobích a kulturách tolerována, ale nic víc. "Nikde není homosexualita nebo bisexualita žádoucím cílem. Nikde rodiče neříkají: 'Je mi jedno, jestli moje dítě je heterosexuální nebo homosexuální.'" (Karlen, A. *Sexuality and homosexuality*. New York: Norton, 1971.) V protikladu k tomu, co se často tvrdí, ani Řekové o tom jinak neuvažovali. (Flacერიere, R. *L'amour en Grece*. Paris: Hachette, 1960.) Homosexuální emancipace nezmění ani přirozený pud člověka, ačkoliv bude mezitím mnoho zničeno. Homosexuální "manželství" se ukáže jako utopie, jako toužebný sen, který povstal z psychopatologie, a který je zároveň nenávistnou a žárlivou provokací proti přirozenému sexuálnímu citění a pravému manželství. Především tři faktory přiblíží konec této neblahé ideologie: více informací o homosexualitě se jmény homosexuálních párů, důsledky uzákonění adopce dětí homosexuálními páry a důsledky emancipace pedofilie."

Dle Věry Sokolové z Fakulty humanitních studií pražské Univerzity Karlovy se dá argumentace o nevhodnosti homosexuálních rodin k výchově dětí vidět ze dvou rovin. Z první, která nahlíží na homosexuální rodiče jako na neschopné kvalitní a zodpovědné výchovy a ze druhé, která vidí dítě jako oběť, která bude vyrůstat v nenormálním prostředí. Zde je třeba poznamenat, že většinová společnost nahlíží na gaye a lesby jako na jednu ucelenou entitu, přitom gayové a lesby se od sebe liší stejně jako heterosexuální muži a ženy. Ať už se jedná o psychiku či sexualitu. Toto chápání se ale postupně začíná měnit, například Gay a lesbická liga má ve vedení dva muže a dvě ženy, ačkoliv doposavad bylo skoro pravidlem, že za homosexuální komunitu vystupovali většinou muži - gayové. Společnost nahlíží na matky jako

na lepší rodiče, matkám jsou odnepaměti přisuzovány větší kvality, co se výchovy dětí týče. Stejně můžeme nahlížet na matky - lesby. Například zkušenosti ze Španělska ukazují, že po legalizaci adopcí homosexuálními páry se o adopci ucházelo pouze několik málo gayů, zatímco zájem leseb byl mnohonásobně vyšší. Tento fakt je důležitý pro onu zmíněnou veřejnou diskuzi, jelikož přes veškerou osvětu pro většinu společnosti homosexuál znamená gay, a lesby jdou jaksi stranou. Ovšem je třeba také poznamenat, že pokud touží po dítěti lesba, je její situace očividně jednodušší, než když po dítěti touží gay. I přes opačnou orientaci je žena stále ženou a může být oplodněna mužem a když se dítě narodí, nikdo se už na její sexuální orientaci neptá, z tohoto důvodu je také těžké vyčíslit, kolik leseb či lesbických párů již vlastně děti vychovává.

Podíváme-li se na lingvistickou stránku věci, zjistíme, že neexistuje jediný hanlivý výraz pro homosexuální ženu, zatímco slova jako „bukvice“, „teplajzník“, „buzna“ či „přihřátý“ můžeme zaslechnout až moc často. Nemluvě o slovu „buzerant“, které je takovou vlajkovou lodí všech hanlivých výrazů. Netřeba zdůrazňovat, že veškeré tyto pojmy jsou čistě pejorativní.

„Poměrně nejméně hanlivé je v češtině přídavné jméno *teplý* a od něj odvozené podstatné jméno *teplouš*. Slovo *teplý* je v tomto významu překladem německého *schwull*, což je varianta přídavného jména *schwüll* znamenající *horký, teplý, parný*. Původ této metafory je spojen s přeneseným významem slova *schwull* jako *tísňivý, obtížný, trapný*, v dnešní němčině je však užíváno jako neutrální, a to běžněji než slovo *gay*.“
(cs.wikipedia.org)

Obecně se má zato, že i výraz *lesba* je spíše

pejorativním, ale není tomu tak. Častěji se používá výraz *lesbička*, který nám jaksi dává svým zdrobněním najevo to, že se mluví o ženě. Jak se k tomu staví samotné lesby, či chcete-li lesbičky? Pro mnoho leseb má naopak zdrobnělina *lesbička* pejorativní nádech. Také neříkáme *gayíček*, navíc zdrobněliny typu úředníček či doktůrek jsou většinou chápány jako negativní pojmenování. Proto chce řada leseb dosáhnout toho, aby se oficiálně užívalo pojmenování *lesba*.

Co se týče jiných jazyků, můžeme nalézt různá a nejenom pejorativní pojmenování jak pro gaye tak pro lesby. V angličtině je to například *fag* (což může také označovat špačka cigarety), *cissie* či *queer*. Jistý německý gay sbor z Freiburgu však například přezpíval známý hit švédské skupiny ABBA „Dancing queen“ na „Dancing queer“ a uváděl touto písní každé své vystoupení. Slovo *queer* tedy postupně ztratilo svůj originální význam. Původně to totiž byla nadávka, kterou si samotní gayové osvojili a převzali a která tak ztratila na svém původním smyslu. Dneska můžeme hovořit dokonce o *queer theory*, která značí osvojení pejorativního významu, který poté ztratí svůj původní účel. Pejorativní anglické označení lesby je *dyke*. Ve španělštině známe pojmenování *mariposo* či *maricon*.

Věra Sokolová tvrdí, že „navzdory neustálým ujišťováním o toleranci a respektu, které všechny tyto diskuse doprovázejí, současná realita je taková, že oficiální legislativní postoj české společnosti říká, že gayové a lesby nejsou plnohodnotní lidé. Podstata jejich méněcennosti spočívá přesně v tom, že by neměli vychovávat děti. Jinými slovy, přes všechna vysvětlování se nedá obejít skutečnost, která z tohoto legislativního postoje plyne: pokud argumentujeme, že homosexuálové by neměli vychovávat děti a že žitím své sexuality vytvářejí

nevhodné prostředí pro přítomnost dětí, argumentujeme zároveň, že homosexuálové jsou nebezpeční a nežádoucí pro společnost. Řečeno "bez obalu", gayové a lesbické ženy mohou žít v přítomnosti, když už se narodili, ale neměli by zasahovat do budování budoucnosti". (ABC feminizmu, 2004)

Prvním důležitým krokem k tomu, aby byly adopce homosexuálními páry povoleny, bylo přijetí zákona o registrovaném partnerství. Tento zákon dává homosexuálům jakýsi základ, jakýsi odrazový můstek, ze kterého mohou v budoucnu nárokovat další legislativní kroky, které by vedly k uzákonění těchto adopcí, jelikož právě veřejná diskuze, která bude přijetí zákona o adopcích homosexuály předcházet, bude tím pravým testem, který ukáže, vnímá-li veřejnost homosexuály jako rovnoprávné osoby s nárokem na práva, které má majorita. Tato diskuze bude jistě vyhrocená a bude padat spousta argumentů. Jak jsem již řekl, argumenty proti adopcím se dají postavit do dvou rovin. První z nich je genderová podstata netolerance vůči homosexuálům, stereotypy přisuzované pojmům mužství a ženství, apod. Dle Sokolové je „důležitou součástí této úrovně uvědomění si, jak úzce jsou spolu provázané homofobie a genderové stereotypy a tudíž, že není možné bojovat proti netoleranci k homosexualitě bez reflexe genderových stereotypů. Diskuse o rodině a rodiných rolích nabízí možná nejprůhodnější kontext, v němž je možné fungování genderových mýtů a stereotypů sledovat a zamyslet se nad jejich oprávněností a funkcí.

Stejně jako gender a sexualita jdou ruku v ruce jako organizační principy společnosti, tak sexismus a homofobie jdou ruku v ruce jako 1) příčiny asymetrického postavení mužů a žen (heterosexuálů/homosexuálů, potažmo gayů/leseb) ve společnosti a 2) jako důsledky neochoty (či neschopnosti) společnosti vnímat a přiznat genderovou

podstatu jejího fungování. Stejně jako u sexismu, podstata homofobie tkví z velké části v genderových stereotypch, které omezují všechny muže a ženy bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Nicméně stereotypy a mýty "správného" mužství a ženství jsou založené na heterosexuální orientaci jako normativním sexuálním a emocionálním založení jedince. Odvolávají se na "ženské" a "mužské" vlastnosti, které jsou údajně totožné s biologickým pohlavím ženy a muže a výrazem jejich "přirozené" komplementarity. Tyto normy tak mají daleko závažnější důsledky právě pro gaye a lesby, které svým žitím dokazují, jak flexibilní a relativní komplementarita pohlaví je". (ABC feminismu, 2004)

Další rovinou je dítě samotné. Je zajímavé, že je často argumentováno obavami o vývoj heterosexuálního dítěte s homosexuálními rodiči, jako by odlišná orientace rodičů měla dítěti způsobit nějaké trauma, které vyústí v sexuální poruchu či rovněž homosexuální orientaci.

6. Adopce dětí homosexuálními páry v Evropě

6.1 Vybrané evropské země

Společné adopce (joint adoption) dětí homosexuálními páry v Evropě povoluje pouze několik zemí. Zde je přehled, který popisuje specifika adopcí v jednotlivých zemích Evropy.

1. **Velká Británie** umožňuje společnou adopci (joint adoption) jakémukoliv páru, sezdanému či nesezdanému, heterosexuálnímu i homosexuálnímu zákonem *The Adoption and Children Act 2002*. Zákon vešel v platnost až v roce 30.12.2005 a nevztahuje se na celé území Spojeného království, ale pouze na Anglii a Wales. Pár či jednotlivec musí podat žádost o adopci na jakémkoliv kontaktním místě či u akreditované adopční agentury v Anglii či Walesu (žádost není vázaná na trvalé bydliště). Následně je zkoumána pevnost svazku, ekonomické a sociální podmínky, ve kterých pár žije. Pokud toto šetření vyústí v kladný posudek, je žádost o adopci postoupena *adopční porotě* (adoption panel). Pokud

tato porota shledá pár vhodným k adopci, žádost postupuje soudu, který rozhodne o adopci samotné. Státní adopční kanceláře jsou povinny přijmout žádost od jakéhokoliv páru, i homosexuálního, tuto povinnost nemají soukromé akreditované adopční agentury, které jsou často zřizovány církvemi a specializují se například pouze na adopce heterosexuálních párů. Homosexuálním párům jsou většinou svěřovány těžko umístitelné děti (hard to place children).

Situace ve Skotsku se od té anglicko-waleské liší. Ve Skotsku mohli vždy děti adoptovat i gayové a lesby, ale pouze jako jednotlivci. Partner stejného pohlaví pak musel žádat o *residence rights*, tudíž o stejná práva jako měl adoptující rodič. Po kampani a lobby gay organizace Stonewall a jiných byl v roce 2007 přijat zákon *Adoption and Children (Scotland) Act 2007*, který umožňuje skotským homosexuálním párům usilovat o adopci společně. Pokud chce jakýkoliv pár ve Skotsku adoptovat dítě, musí:

- a. být sezdáný
- b. civil partners = skotská obdoba registrovaného partnerství
- c. žít společně jako sezdáný pár v trvalém a pevném svazku
- d. žít společně jako civil partners v trvalém a pevném svazku

Ve **Skotsku** stejně jako v Anglii a Walesu fungují státní (*local authority adoption services*) a dobrovolné adopční agentury (*registered adoption services*), které musí být schválené skotskou exekutivou. Narozdíl od Anglie a Walesu vejde v roce 2007 ve Skotsku v platnost zákon, který zakáže dobrovolným agenturám odmítat zájemce z řad určitých skupin. Je jasné, že toto nařízení se vztahuje zejména na homosexuální páry, které mohou být v již zmíněné Anglii a Walesu odmítany.

Adopce homosexuálními páry podporuje ve Velké Británii řada organizací, například největší *British Association of Adoption and Fostering (BAAF)*, *Lesbian and Gay Foster and Adoptive Parents Network (FAGFAPN)*, *PACE Family Support Service*) nebo organizace *Pink Parents*.

2. **Švédsko** povolilo společné adopce (joint adoption) dětí zatím pouze registrovaným párům (registrované partnerství vešlo v platnost v roce 1995) v roce 2003. Zastánci adopcí homosexuálními páry měli ve švédském parlamentě většinu a zákon schválilo 198 z 307 poslanců, 38 bylo proti, 71 se zdrželo hlasování. Legalizaci předcházela 18 měsíční veřejná diskuze a monitorování homosexuálních párů. Na rozdíl o jiných zemí mohou švédské stejnopohlavní páry adoptovat i děti z ciziny. Situace ve Švédsku je totiž taková, že například v roce 2000 bylo v celém Švédském království adoptováno pouze 16 dětí. Ve Švédsku je největší a nejstarší organizací pro práva gayů a leseb *Riksförbundet för sexuellt likaberättigande (RFSL)*, neboli *Svaz pro sexuální rovnoprávnost*, který vznikl již v roce 1950 a řadí se tak bezesporu mezi nejstarší evropské organizace chránící a prosazující práva homosexuální menšiny.

3. **Španělsko** bylo trochu překvapivě třetí evropskou zemí, která povolila párům stejného pohlaví společnou adopci dětí (joint adoption). Země se silnou katolickou tradicí a silným vlivem katolické církve na veřejný život se tak připojila v Holandsku a Švédsku.

4. **V Holandsku** byl zákon o společných adopcích homosexuálními páry (joint adoption) přijat 21.12.2000, v platnost vešel 1.4.2001. Zákon změnil *první knihu občanského zákoníku*. Vzhledem k tomu, že je ročně

v Holandsku adoptováno cca 60 - 100 dětí, neumožňuje zákon adopci z ciziny, jak je tomu v případě Švédska. Holandsko je považováno za asi nejliberálnější zemi v Evropě. První zákon ošetřující práva stejnopohlavních párů byl přijat už v roce 1979, umožnil párům společné zdanění, sociální dávky do té doby poskytované pouze heterosexuálním párům a změnil i důchodový systém. Registrované partnerství vešlo v platnost v roce 1998.

5. **Dánsko** povoluje pouze adoptovat dítě svého partnera či partnerky a to pouze je-li biologickým rodičem dítěte (second-parent adoption). Registrovaní partneři nemají podle Zákona 372 ze 7.6.1989 právo adoptovat dítě.
6. **Norsko** povolilo adopce dětí homosexuálními páry v roce 2001 (second-parent adoption), první úprava soužití homosexuálů byla přijata již v roce 1993 (*Lov om registrert partnerskap*, 1993-04-30 no.40)
7. **Slovinsko** povolilo registrované partnerství 22.6.2005. Vzhledem k tomu, že ve Slovinsku adopce skoro neznají a ústavní péče pro děti v podstatě neexistuje (například v roce 2006 nebylo adoptováno jediné dítě), neočekává se v budoucí době uzákonění adopcí stejnopohlavními páry. Zákon se navíc týká pouze vlastnických práv, nikoliv práv sociálních.
8. **Belgie** legalizovala adopce homosexuálních rodičů (joint adoption) v roce 2005 těsným poměrem 77:62 poslanců (7 se vzdalo hlasování). Zákon vstoupil v platnost v březnu 2006.

Z výše uvedených dat je jasné, že klasickou

společnou adopci zavedly zatím pouze tyto země: Švédsko, Holandsko, Španělsko, Anglie, Wales a Belgie. V ostatních zemích je péče o dítě většinou upravena v zákoně o registrovaném partnerství (pokud je přijat), v některých zemích není upravena ani v tomto zákoně (Portugalsko, Slovinsko). Kromě zmíněného Dánska a Norska povoluje second-parent adoption také Island a Německo.

6.2 Veřejné mínění v EU

Evropská komise uveřejnila v prosinci 2006 další výsledky takzvaného Eurobarometru, který zkoumá celospolečenská a celoevropská témata ve vztahu z veřejnému mínění Evropanů. Z barometru týkajícího se homosexuálů a adopcí dětí homosexuálními páry vyplynula nejednotnost názoru na toto téma a specifické rozdíly v názorech občanů jednotlivých evropských zemí.

Výzkum zjistil, že většina evropské populace nesouhlasí s adopcemi dětí do rukou stejnopohlavních párů. V průměru 32% Evropanů s adopcemi souhlasí, ovšem ve 14 z 25 zemí EUR souhlasí s adopcemi méně než čtvrtina (výzkum byl dělán ještě před přijetím Bulharska a Rumunska do EU). Veřejné mínění je tolerantnější k registrovanému partnerství, kterému by dalo zelenou 44% obyvatel, stejně to ale není ani polovina. Zde je třeba zdůraznit, že některé země se od ostatních velice liší, například v Holandsku podporuje registrované partnerství celých 82% obyvatel, 69% podporuje adopce dětí. Naopak nejsilnější odpor k těmto dvěma tématům panuje v Řecku a Lotyšsku, kde je proti shodně 84% respektive 89% obyvatel. Pomyslnou třetí příčku odspoda drží katolické Polsko se 76% resp. 89%.

Z odpovědí je jasně vidět ona nejednotnost názoru Evropanů na toto téma. Roli hrají tradice jednotlivých států a samozřejmě náboženství. Je jasné, že adopce stejnopohlavními páry bude mít menší zastání v katolickém Polsku než například v České republice. Naopak velkou roli hraje politická situace v jednotlivé zemi a osvěta. Irsko můžeme pokládat za silně katolickou zemi a přitom se odpovědi na výše zmíněné otázky nelišily mnoho od evropského průměru.

Grafická podoba viz příloha č 1.

6.3 Dekriminalizace homosexuality v Evropě

Odbourávání tabu a zákonných omezení ve vztahu k homosexuální menšině probíhalo v různých zemích jinak. Tempo a způsob dekriminalizace záležel na tradici jednotlivých států, na jejich náboženství a dalších aspektech (politika, vliv církve na život společnosti, apod...)

V příloze č. 2 můžeme vidět vývoj dekriminalizace homosexuality ve světě graficky.

Pokud mluvíme o Evropské unii, nesmíme opomenout rozsudky *Evropského soudu pro lidská práva*, případně v minulosti rozhodnutí *Komise pro lidská práva*, které měly a stále mají důležitý význam pro odstraňování diskriminační praxe, kterou jednotlivé státy vůči gayům a lesbám uplatňují.

Zde si můžeme připomenout některé z nich:

Dekriminalizace homosexuality:

Modinos proti Kypru, 259 Eur. Ct. H.R. (ser. A) (1993)

Norris proti Irsku, 142 Eur. Ct. H.R. (ser. A) (1988)

Dudgeon proti Spojenému Království, 45 Eur. Ct. H.R. (ser. A) (1981)

Sjednocená rozhodovací praxe v těchto třech případech stanoví, že Úmluva zakazuje státům kriminalizaci vztahů gayů a leseb nad 21 let věku, pokud v takovémto vztahu žijí z vlastní vůle.

Určení věkové hranice, kdy není dobrovolný pohlavní styk trestný:

Sutherland proti Velké Británii (1996)

L. and V. proti Rakousku (2003)

S.L. proti Rakousku (2003)

Práva stejnopohlavních párů:

Karner v Austria (2003) - tento soudní případ pomohl přijetí zákona o reegistrovaném partnerství v Rakousku.

Rodičovství:

Mouta proti Portugalsku (1999) - ve svém rozhodnutí ESPL prohlásil za diskriminační rozhodnutí portugalského soudu, jímž byla homosexuálnímu otci z důvodu jeho orientace odebrána z výchovy dcera a byla svěřena do výchovy matce.

Fretté proti Francii - ESPL neshledal jako diskriminační postup francouzských úřadů, které odmítli

individuální adopci muži - gayovi z důvodu jeho sexuální orientace.

Kerhoven and Hinke v the Netherlands (1992)

E.B. proti Francii - ESPL rozhoduje zda je diskriminační postup francouzských úřadů, které odmítli svěřit dítě do individuální adpopce ženě - lesbě z důvodu její sexuální orientace. Rozhodnutí bude známo v následujících týdnech.

Diskriminace v armádě:

Lustig-Prean a Beckett proti Velké Británii (1999) - ve svém rozhodnutí ESPL konstatoval, že vyloučení gayů a leseb z armádní služby je porušením Úmluvy.

Smith and Grady proti Velké Británii (1999)

Perkins and R proti Velké Británii (2002)

Beck, Copp and Bazeley proti Velké Británii (2002)

Další rozhodnutí:

ESLP v mnoha případech odmítl požadavky na zrovnoprávnění gayů a leseb v soukromém a veřejném životě tím, že odmítl označit mnohá zákonná ustanovení, praxe v soudním rozhodování a administrativní postupy za neslučitelná s Úmluvou.

Mata Estevez v Spain (2001)

Simpson proti Velké Británii, Ap. No. 11716/85, Dec. 274 (1986)

H. F. proti Rakousku, Ap. No. 22646/93 (1995) - nepublikované rozhodnutí o přípustnosti ve věci, ve

kterém soud rozhodl o tom, že deportace cizího státního příslušníka, který měl dlouhodobý homosexuální vztah se státním občanem, není porušením práva na ochranu soukromého života, a že takovéto jednání státu není diskriminační, přestože by bylo porušením rakouských imigračních zákonů, kdyby tak stát postupoval u heterosexuálního páru v jinak totožných podmínkách.

W.J. a D.P. proti Velké Británii, Ap. No. 11716/85 nepublikované rozhodnutí o přípustnosti, ESLP odmítl zabývat případem, kdy se navrhovatelé cítili poškozeni neprodloužením nájemního vztahu, přestože podobné prodloužení zákon nesezdaným párům opačného pohlaví garantoval.

X and Y proti Velké Británii (1983)

W.J. and D.P. proti Velké Británii (1986)

C. a L.M. proti Velké Británii (1989)

Z.B. proti Velké Británii (1990).

6.4 Perzekuce homosexuality v současném světě

Navzdory snaze homosexuálů o zrovnoprávnění existuje mnoho zemí, kde je homosexuální jednání buď legální, ale není tolerováno, či je přímo zakázáno. Mezi tyto země patří většina afrických a asijských zemí, ovšem případy perzekuce můžeme nalézt i blíže Evropě.

Velkou bouři nevole vyvolal svým vyjádřením sedmdesátiletý moskevský primátor Jurij Lužkov. Lužkov řekl, že za jeho působení se v Moskvě pochody homosexuálů konat nebudou. Odůvodnil tak opětovný zákaz tradičního červnového pochodu gayů a lesbiček centrem ruské metropole. V roce 2006 byl pochod taktéž zakázán, organizátoři akce dokonce zažalovaly ruské úřady u

Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku a požadují odškodnění ve výši dvaceti tisíc eur.

Podle agentury Reuters dokonce Lužkov nazval pochody probíhající v několika světových městech pod hlavičkou Gay Pride „satanistickými činy“ a dále uvedl, že je toho názoru, že destruktivní sekty a propaganda sexuálního styku mezi osobami stejného pohlaví jsou nepřipustné.

Loňský pochod (2006) však proběhl i bez povolení, bohužel byl doprovázen střety účastníků s radikální křesťanskou mládeží a neonacisty.

Rusko dekriminlizovalo homosexualitu teprve v roce 1993. Přestože se tam ale tolerance ke gayům a lesbám postupně zvyšuje a v největších městech mají například své kluby nebo časopisy, mezi oficiálními ruskými představiteli a velkými byznysmeny se k homosexualitě nikdo otevřeně nehlásí.

Podobně negativní situaci popisuje oficiální zpráva Spojených národů, která tvrdí, že se v Iráku odehrávají násilné kampaně proti homosexuálům. *"Útoky na homosexuály a netolerance k homosexuálním praktikám existují dlouho, ale během posledního roku eskalovaly," uvádí poslední dvouměsíční report mise Spojených národů v Iráku (United Nations Assistance Mission in Iraq; UNAMI), vydaná 16. ledna. "Zejména islamistické skupiny a milice jsou známy svým nepřátelským postojem k homosexuálům, často a otevřeně se angažují v násilných kampaních proti nim. V Iráku došlo k řadě poprav homosexuálů," shrnuje zpráva, o níž psal pro Gay City News novinář Doug Ireland.*

Zpráva poprvé obsahuje kapitolu "Sexuální orientace" a uvádí, že úřad lidských právů UNAMI byl "rovněž znepokojen existencí náboženských soudů, nad nimiž

dohlížejí duchovní a které 'soudí' a 'odsuzují' k smrti a popravují ty, kteří jsou prohlášeni za homosexuály".

"Soudy, kterým předsedají mladí, nezkušení duchovní, se konají... v běžných soudních síních. Gayové a pachatelé znásilnění jsou odsuzováni k trestům od 40 ran po trest smrti," uvádí dále zpráva UNAMI a cituje zprávu Institute for War and Peace Reporting: "Jeden ze samozvaných soudců v Sadr City má za to, že homosexualita je v Iráku na ústupu. 'Většina (gayů) byla zabita a ostatní zemi opustili,' uvedl. Skutečně, počet žadatelů o azyl v Anglii se během posledních měsíců znatelně zvýšil... (Tento soudce) trval na tom, že náboženské soudy 'mají být na co hrdé. Zastupujeme nyní společnost, která nás požádala, abychom ji chránili nejen před lupiči a teroristy, ale též před těmito (špatnými) skutky'."

Zpráva UNAMI uvádí, mezi řadou detailních informací o popravách, že "přinejmenším pět homosexuálů bylo v prvním prosincovém týdnu uneseno z oblasti Shrab jednou z hlavních milic. Konfiskovány byly jejich osobní dokumenty a informace v počítačích. Zmrzačené tělo jednoho z nich, Amjada, se objevilo v oblasti, odkud byl unesen, po několika dnech."

List Gay City News přinesl jako první, zprávy o systematickém vraždění homosexuálů v Iráku v březnu 2006, kdy psal o tom, že jednotky spadající pod Nejvyšší soud islámské revoluce v Iráku (nejmocnější šíitské politické organizace v zemi) vyhlásil kampaň "sexuálního čištění", aby vymýtil homosexualitu, která následovala fatwu "smrt gayům" vydanou v říjnu 2005 77letým Ajatolláhem Ali al-Sistáním, duchovním vůdcem iráckých šíitských muslimů.

Loni byly zmíněné jednotky, do té doby placené Iránem, integrovány do irácké policie a podřízeny ministerstvu vnitra, včetně svých zabijáckých komand. Do

poprav gayů byly zapojeny i vražedné jednotky šíitského klerika Muktada al Sadra.

Situace v Africe se liší země od země více než kde jinde. Zatímco homosexualita například v Jižní Africe je tolerována, v Nigerii začne brzy platit zákon podporovaný vládou a zejména křesťanskými a muslimskými organizacemi, který bude za styk s osobou stejného pohlaví či za prezentaci vlastní homosexuality na veřejnosti ukládat trest odnětí svobody ve výši pěti let.

Překvapivě v silně katolickém Mexiku byl 2. února 2007 ve městě Saltillo ve státě Coahuila uzavřen první občanský svazek osob stejného pohlaví, Carly Lopez a Cariny Almaguera. V Mexiku, stejně jako ve Spojených státech amerických, má každý stát právo na vlastní legislativu. Stát Coahuila byl po hlavní městě Mexiku prvním, který povolil partnerství stejnopohlavním osobám. Tento zákon upravuje hlavně majetkové poměry, nedovoluje adoptovat děti. Navzdory tomuto zákonu je Mexiko (druhá největší katolická země na světě) jednou z bašt katolicismu a na mnoha místech je homosexualita stále tabu.

Nepřátelskou atmosféru nyní zažívají například nepálští homosexuálové. Poté, co byla homosexuální komunita v Nepálu perzekuována režimem krále a novou vládou, dokončují práci maoistické guerilly. Gayové z Kathmandu, kteří byli spojeni s maoisty a dalšími politickými stranami v opozici proti vládě krále, se dokonce obrátili na někdejšího velitele káthamndských maoistů Sagara, aby jej přiměli ataky jeho vojáků odvolat.

V Nepálu je činná pouze jediná nevládní organizace, *Společnost Modrého diamantu*, která se mimo jiné problematiky zaobírá i právy homosexuálů.

7. Jak postupovat dál

Je jasné, že tak závažný společenský (z té praktické stránky) a legislativní (ze stránky technické) krok, jakým bezesporu uzákonění adopce dětí homosexuály a lesbami je, nepříjde jako blesk z čistého nebe. Většinou je legalizace důsledkem společenské diskuze, která vyústí buďto v pozitivní či negativní mainstreamový názor, který rozhodne o výsledku návrhu. Spouštěčem takovéto diskuze může být soudní spor (viz výše), nějaká mediálně vděčná událost, apod...

Jak je tomu v ČR? Podobně jako v jiných evropských i neevropských zemích. Ptáme-li se, co by si měly české organizace bojující za práva adoptovat děti homosexuály vzít od svých kolegů ze zahraničí, kde se již adopce legalizovaly, musíme nutně narazit na tyto oblasti: média, veřejné akce, diskuze. Tyto tři oblasti se logicky prolínají, ale i tak má každá svá specifika sdělení informací.

1. MÉDIA

Nelze popřít fakt, že v naší civilizaci 21. století hrají co se veřejné komunikace týče prim média, především televize a internet. Zde leží největší pole

možností.

1. Internet
2. Televize
3. Rozhlas
4. Tisk
- 5.

Asi nejlepší ukázkou toho, jak mohou média ovlivnit veřejné mínění co se homosexuálů týče byla televizní reality show Vyvolení, jejíž první část vyhrál homosexuál Vladko Dobrovodský. Ten již v prvních dílech oznámil, že je homosexuál a to bylo asi to nejlepší, co mohl pro svoji minoritu udělat. V průběhu celé reality show, kterou nakonec Vladko vyhrál, jsme mohli sledovat mediální smršť informací o homosexuálech, jejich vztazích, apod. Typická ukáзка toho, jak mohou média a vhodně zvolený mediální obraz změnit alespoň částečně veřejné mínění. Náhle se začalo o registrovaném partnerství mluvit jinak, veřejněji než předtím, v dopravních prostředcích a obchodech (zde není ani tak důležité, jestli byly názory kladné či záporné, ale to, že diskuze vznikla).

Lidé ve velkých městech pořád trochu zapomínají na fakt, že to, co je ve velkém městě normální, může na malém městě či vesnici znamenat něco absolutně nepřijatelného a zásadního. To je také důvod toho, proč je procento homosexuálů ve městech a velkoměstech větší než v menších obcích, ve městě se mohou cítit anonymně a navíc navazovat kontakty, což je jinde skoro nemožné, a proto se do větších měst většinou stěhují. A jsou to právě malé obce, kde mnoho lidí díky reality show Vyvolení zjistilo, že homosexuální vztahy mohou mít stejnou kvalitu jako ty heterosexuální a že například mediálně propíraný vztah zpěváka Pavla Vítka s managerem

Janisem Sidovským je pevnější než leckterý vztah heterosexuální. Televize je na maloměstě stále informačním zdrojem číslo jedna, zatímco ve městech a velkoměstech je jím spíše internet, který sice neposkytuje tak komplexní a hezky „zabalené“ informace, ale naopak nabízí možnost porovnání mnoha názorů a utvoření objektivnějšího pohledu na věc.

Lidé prosazující zákon o adopci dětí homosexuály by měli vytvořit webové stránky s jednoduchým názvem (např. www.adopcehomosexually.cz apod...), kde by byly koncentrovány veškeré informace o tomto tématu, evropské a světové zkušenosti, ale kde by byl také dán prostor odpůrcům adopcí tak, aby stránky nevyzněly jednostranně.

Dále jmenujme tisk. Objektivní informace, více názorů a analýzy najdeme v seriózních denících, zatímco různé pikanterie a šokující články nalezneme v bulváru. Jak jsem již ale zmínil, hlavní není až tak kvalita informace, ale fakt, že je informace publikována. Čím více informací veřejnost o problému získá, tím větší je šance, že si utvoří ucelený pohled na věc.

Posledním médiem je rozhlas, který však v množství a aktuálnosti podávaných témat už dávno porazila televize. Pochybuji o tom, že by se rozhlasové stanice více angažovaly v problému či dávaly nějaký větší prostor tématu adopcí homosexuály.

2. VEŘEJNÉ AKCE

Nic nás nepřesvědčí o nějakém problému tolik, jako když vidíme s ním související věci naživo. Veřejnou akcí bych nazval například *marches* a *parades* homosexuálů, které mohou být různě zaměřené. *Parades* a *marches* probíhají na celém světě, mezi ty nejznámější patří Sao Paulo Parade, San Francisco LGBT Pride Celebration, která

letos proběhla již po třicáté sedmé či Amsterdam Gay pride. V roce 2003 se první parade konala na Taiwanu.

Tyto akce samotné samozřejmě neřeší problémy homosexuální minority, ale zviditelňují ji a v důsledku můžou vyvolat diskuzi.

Dále by měly legalizaci adopcí homosexuály předcházet například besedy ve školách, kde by se děti dozvěděly více o tomto problému a nenahlížely na homosexuály a lesby jako na něco divného. Je známé to, že děti reprodukují to co slyší doma a do určitého věku to berou jako dané a neměnné. Bylo by proto vhodné představit dětem či studentům jiný pohled na věc, než je, dle výzkumů veřejného mínění, ten většinový.

3. DISKUZE

Diskuze je podle mě tím rozhodujícím faktorem, který určí, zda budou u nás adopce homosexuálů schváleny či nikoliv. Čím více názorových proudů se do diskuze zapojí, tím objektivnější výsledek může být očekáván.

Jak ale vést celospolečenskou diskuzi tak, aby vykrystalizovala v jedno řešení? Je třeba dát prostor samotným gayům a lesbám, je třeba vyslechnout názory odborníků, kteří budou v diskuzi hrát důležitou roli. Zde by si mohli vzít příklad ze svých kolegů ze zahraničí například pediatri. V únoru 2002 vydala americká pediatrická společnost *American Academy of Pediatrics* prohlášení, ve kterém doporučila schválení adopcí stejnopohlavními páry. Ve své zprávě společnost potvrdila to, že výchova dítěte dvěma rodiči stejného pohlaví nemá na vývoj dítěte negativní vliv.

Další oblastí, kde by měla být diskuze vedena, jsou školy. V části o veřejných akcích jsem zmínil besedy, v části diskuze bych jmenoval učitele a předměty

jako společenská výchova nebo základy společenských věd. Je jasné, že současná mladá generace nahlíží na tematiku homosexuality jinak, než generace předešlé. To je dáno spíše otevřeností současné doby k tomuto tématu než výchovou.

Dle výzkumu provedeného na americké Hamilton college, by adopte dětí povolilo homosexuálům celých 68% studentů. Zde je spíše zajímavý fakt, že by tyto adopte povolilo 80% katolických studentů, ale pouze 46% protestantských studentů. Tento poměr však není pro moji práci důležitý. Důležitý je ten fakt, že i mladí lidé, vyrůstající v náboženském prostředí mohou mít střízlivý náhled na věc bez jakýchkoliv předsudků. Výsledek výzkumu jasně ukazuje na to, že postoj k homosexuálům se bude v budoucnu dále vyvíjet a to, co je dnes tabu bude možná již za několik let běžnou praxí.

Závěr

Adopce dětí homosexuálními páry a jednotlivci je téma rozdělující společnost. Před legalizací tohoto kroku by bylo nejlepší vytvořit společenský konsenzus, který by pomohl toto téma poněkud „neutralizovat“. Myslím si ale, že je skoro nemožné takového konsenzu dosáhnout. Vždy budou argumenty pro a proti a vždy budou existovat zastánci a odpůrci těchto adopcí. Z toho vyplývá, že je třeba problém ošetřit tak, aby byl pozitivním hlavně a především pro ty, kterých se týká - děti. Boj o legalizaci stejnopohlavních adopcí se nesmí překroutit v boj o práva homosexuálů a leseb, protože o ty jde až v druhé řadě.

Moje práce nepřináší řešení ani návod, jak nejlépe postupovat, to je věcí zákonodárců a organizací, za tyto adopce bojující. Moje práce má shrnout pohled na homosexualitu jako takovou, na genezi, kterou přístup společnosti k homosexualitě prošel, má shrnout argumenty pro a proti adopcím homosexuálů a leseb.

RESUME

Tématem mojí diplomové práce jsou adopce dětí homosexuálními páry a jednotlivci.

První kapitola je zaměřena na historii homosexuality, její chápání od antiky po holocaust a její biologické a sociální příčiny.

Ve druhé kapitole popisují genezi chápání a historii homosexuality na českém území.

Třetí kapitola popisuje vývoj hnutí podporující homosexuály a lesby v jejich snaze o zrovnoprávnění a jejich boj o lidská a občanská práva. V kapitole je také zmíněna problematika nemoci AIDS a změna chápání sexuality v 60. letech 20. století.

Čtvrtá kapitola shrnuje legislativní vývoj chápání homosexuality v českých zemích.

Pátá kapitola popisuje typy adopcí homosexuály v Evropě a shrnuje argumenty pro a proti těmto adopcím.

Šestá kapitola je zaměřena na několik evropských zemí, které již adopce homosexuály legalizovaly, na veřejné mínění o tomto tématu v EU a popisuje také perzekuci homosexuálů v Evropě a ve světě.

Sedmá kapitola by měla poradit, jak by se měly organizace bojující za adopce homosexuálů poučit od kolegů ze zemí, kde jsou již tyto adopce legalizovány.

SUMMARY

My diploma thesis' topic is Adoption of children by homosexual couples and individuals.

The first chapter focuses on history of homosexuality from antique period to holocaust, it describes it's biological and social background and shows how different societies held different attitude towards it.

The second chapter is aimed on czech lands, Czechoslovakia and nowadays Czech republic.

The third chapter describes development of movements and organisations which protect human and civil rights of homosexuals and lesbians and points out the most important of them. It also considers problem of AIDS and change of sex comprehension during 1960's.

The forth chapter tracks jurisfical history of homosexuality in Czech republic and describes registered partnership.

The fifth chapter describes forms of adoption of children by homosexuals in Europe and draws up arguments for and against the adoptions.

The sixth chapter shows forms of the adoptions in particular european countries and public voice in European Union. It also considers persecution of homosexuals in world and in Europe.

The last seventh chapter advises how and what to learn from the countries which already have legalized adoptions of children by homosexual couples and individuals.

Přílohy:

Příloha č. 1

V dotazníku mohli respondenti (30.000 respondentů ze všech členských států EU) odpovídat na tyto otázky, v tabulce jsou procenta odpovědí dle tohoto klíče (www.ilga-europe.org):

Otázka: QA47_11. Pro každou z následujících otázek odpovězte, jestli byste...?

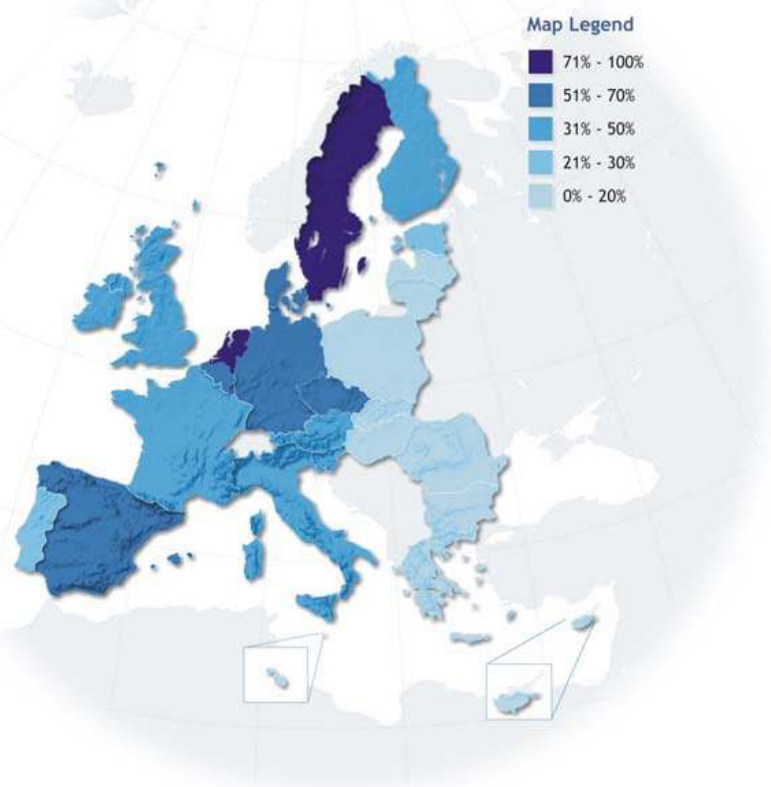
Možnost: Homosexuální svatby (registrované partnerství) by měly být povoleny v celé Evropě

Odpověď: Souhlasím

Country Results	
 The Netherlands	82%
 Sweden	71%
 Denmark	69%
 Belgium	62%
 Luxembourg	58%
 Spain	56%
 Germany	52%
 Czech Republic	52%
 Austria	49%
 France	48%
 United Kingdom	46%
 Finland	45%
 European Union (25)	44%
 Ireland	41%
 Italy	31%
 Slovenia	31%
 Portugal	29%
 Estonia	21%
 Slovakia	19%
 Hungary	18%
 Malta	18%
 Lithuania	17%
 Poland	17%
 Greece	15%
 Cyprus	14%
 Latvia	12%

Other Countries	
 Bulgaria	15%
 Romania	11%

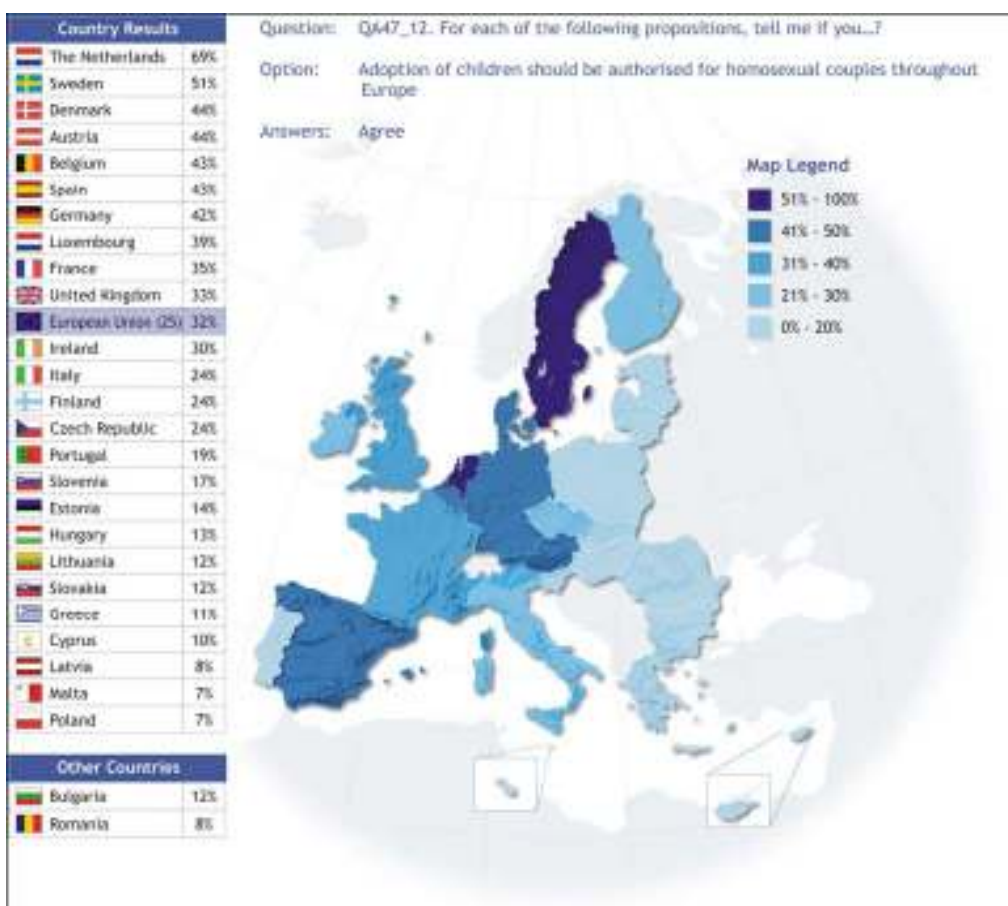
Question: QA47_11. For each of the following propositions, tell me if you...?
Option: Homosexual marriages should be allowed throughout Europe
Answers: Agree

Otázka: QA47_12. Pro každou z následujících otázek odpovzte, jestli byste...?

Možnost: Adopce dětí by měla být povolena homosexuálním párům v celé Evropě

Odpověď: Souhlasím

Tabulka 1: Členské státy Evropské unie

(Kees Waldijk, : "Taking same-sex relationships seriously: European experiences as British perspectives" v časopise *International Family Law* 2003, číslo 2.)

Tento přehled je založen na hypotéze, že většina zemí prochází v různých dobách a rozličnými tempy sekvencí legislativních kroků uznávajících homosexualitu **b)**. Čím dále země postoupila v této sekvenci (a čím dříve proces zahájila), tím výše je řazena v tabulce **c)**. Patnáct zemí Evropské unie je hodnoceno v [tabulce č. 1](#). Ostatními jednadvaceti členskými zeměmi Rady Evropy se zabývá [tabulka č. 2](#). V obou tabulkách se mohou vyskytnout nepřesnosti a mohou v nich chybět záznamy o nejnovějším vývoji **d)**.

Užité symoly:

1993 = rok, ve kterém legislativa vstoupila v platnost

(1993) = legislativa je omezeného rozsahu, nebo je implicitně formulována

[1993] = legislativa nazahrnuje celou zemi

i.p. = legislativa se připravuje, nebo ještě nevstoupila v platnost

Členské státy Evropské unie	Dekriminalizace homosexuálních styků mezi dospělými muži	Vyrovnaní věkové hranice	Zákaz diskriminace (v jiných oblastech než zaměstnání)	Zákaz diskriminace v zaměstnání	První zákonné uznání neregistrovaného soužití osob stejného pohlaví	Zákon o registrovaném partnerství	Adopce společná nebo adopce druhým rodičem	Občanské manželství
Holandsko	1811	1971	(1983) 1992 1994 a)	1992 1994 b)	(1979) 1980/1998 c)	1998	2001	2001
Dánsko	1930	1976	1987	1996	(1986) d)	1989	1999	-
Švédsko	1944	1978	1987	1999	1988	1995	2003	-
Belgie	1792	1985	2003	2003	-	2000	2005	2003 e)
Finsko	1971	1998	1995	1995	-	2002	-	-
Francie	1791	1982	(1985) 2001 f)	(1985) (1986) 2001 g)	(1993) 1999	1999	-	-
Španělsko	1822 h)	1822	1995	1995	(1994) i)	2005	2006	-
Lucembursko	1792	1992	1997	1997	-	2004	-	-
Německo	[1968] 1969 l)	[1989] 1994	[1992/95] [(1998)] m)	[(1998)] i.p. n)	-	2000	-	-
Irsko	1993	- o)	(1989) 2000 p)	(1993) 1998 q)	(1995) r)	2005	-	-
Velká Británie	[1967] [1980] 1982 s)	2001	i.p.	i.p.	(2000) t)	2004	2005	-
Rakousko	1971	2002	(1993) [(2000)] u)	i.p.	(1998) v)	2003	-	-
Itálie	[1861] 1889 w)	1889	-	i.p.	-	-	-	-
Portugalsko	1945	- x)	-	i.p.	2001	2001	-	-
Řecko	1950	- y)	-	i.p.	-	-	-	-

Poznámky k Tabulce 1:

a) Do článku 1 zákazu diskriminace nizozemské ústavy, který vstoupil v platnost r.1983, byla vepsána slova "nebo jakýmkoliv způsobem" s explicitním účelem zahrnout diskriminaci založenou na sexuální orientaci (viz Kees Waaldijk, "Constitutional Protection Against Discrimination of Homosexuals", (1986/1987) 13 Journal of Homosexuality 57 str. 59-60). V roce 1992 bylo přidáno "hetero nebo homosexuální orientace" do několika ustanovení trestního zákona. V roce 1994 vstoupil v platnost Všeobecný zákon o rovnosti dotýkající se několika oblastí, ve kterém je psáno "hetero nebo homosexuální orientace".

b) Item.

c) Neregistrované soužití osob (párů různého i stejného pohlaví) bylo poprvé zaneseno do legislativy Zákonem 21.července 1979 (dodatek 7A:1623h Občanského zákoníku) a následováno Zákonem 17.prosince 1980 o dani z dědictví pozůstalého partnera ze "společné domácnosti". Od té doby bylo zapsáno mnoho dodatků zákonů, tak aby uznaly soužití v mnoha oblastech, včetně sociálního pojištění, daní, občanství a rodičovské zastoupení.

d) Pozůstalý partner stejného pohlaví platí stejnou dědickou daň jako pozůstalý manžel (Zákon 4.července 1986, č.339, na který se odvolává Zákon o registrovaném partnerství 7.června 1989, č.372).

e) Belgický zákon ze 13.února 2003 (Moniteur Belge, 28.února 2003, Ed. 3, str. 9880), který otevírá stejnopohlavním párům cestu k manželství, vstoupí v platnost 1.července 2003.

- f)** Za účelem zahrnutí diskriminace pro sexuální orientaci bylo zapsáno slovo "moeurs" (mravy, chování, způsoby) do několika ustanovení Trestního zákoníku(1985) a do Zákoníku práce(1986). "Sexuální orientace" bylo vepsáno do obou r.2002 (Loi no. 2001-1066 du 16 novembre 2001 relative a la lutte contre les discriminations).
- g)** Item.
- h)** Přestože věkové hranice pro pro homosexuální I homosexuální akty byly srovnány společně s dekriminací homosexuálních styků v roce 1822, v praxi byly homosexuální styky s mladistvými trestány až do roku 1988 jako provinění "vážné pohoršení a obscénost" (viz Graupner 1997, viz výše, na str. 665-666).
- i)** Zákon o městském bydlení ze 24.listopadu 1994.
- j)** Registrované partnerství bylo zatím uzákoněno jen v několika regionech: Catalonia (1998), Aragon (1999), Navarra (2000), Valencia (2001), Balearické ostrovy (2002), Asturia (2002), Madrid (2002).
- k)** Návrh zákona o společných adopcích nesezdaných různopohlavních a stejnopohlavních párů byl odmítnut díky námitkám Navarry (tj. vládního kabinetu). Viz Nicolás Pérez Cánovas, 'Spain: The Heterosexual State Refuses to Disappear', Wintemute & Andenaes 2001, viz výše, p. 503.
- l)** V bývalé Německé demokratické republice (Východním Německu) byly homosexuální styky dekriminlizovány r.1968 a věková hranice srovnána r.1989. V Německé spolkové republice byla tato data 1969 a 1994. Viz Graupner 1997, viz výše, str. 407-410.
- m)** Anti-discriminační ustanovení byla zanesena do ústav tří spolkových zemí (Länder): Brandenburg (1992), Thuringia (1993) a Berlin (1995). Anti-discriminační legislativa byla zavedena v jedné spolkové zemi: Sasko-Anhalt (v platnosti od r. 1998).
- n)** Item.
- o)** Pro orální a nepenetrativní styky mezi muži je věkový limit vyšší (17) než pro heterosexuální a lezbecké styky (15). Od dekriminlizace r.1993 je věkový limit pro anální sex mezi muži sjednocen s limitem pro vaginální sex, tj.17 let. Viz Graupner 1997, viz výše, str.. 481, 487.
- p)** Roku 1989 bylo zakázáno jen popouzení k nenávisti. Diskriminační propouštění ze zaměstnání se stalo nezákonným roku 1993, další diskriminace v zaměstnání r. 1998 a discriminace ve vzdělání, bydlení, poskytování zboží a služeb roku 2000.
- q)** Item.
- r)** Vyhláška o domácím násilí, 1995 a Vyhláška o Právním zastoupení, 1995 (viz Leo Flynn, ' From Individual Protection to Recognition of Relationships? Same-Sex Couples and the Irish Experience of Sexual Orientation Law Reform', Wintemute & Andenaes 2001, viz výše, str. 596).
- s)** Decriminalizace většiny sexuálních praktik mezi muži staršími 21 let ve Velké Británii a Walesu proběhla roku 1967, ve Skotsku r.1980 a v Severním Irsku r. 1982 (viz Graupner 1997, viz výše, str. 711, 727, 739).
- t)** Roku 1997 představila vláda výjimku z imigračního zákona, která umožňuje nesezdaným párům, které žijí dlouhodobě společně a nemohly být sezdány (např. protože jsou partneri stejného pohlaví), požádat o povolení ke vstupu/setrvání ve Spojeném Království; v r. 2000 byla tato výjimka zařazena do imigračního zákona (§ 295A-295O). První část parlamentní legislativy uznávající partnery stejného pohlaví vstoupila v platnost r.2000 po schválení skotským parlamentem: Zákon o nezpůsobilosti dospělých (Skotsko) 2000 (část 87(2)). V r. 1999 a 2002 byly některé starší zákony novelizovány tak, aby se vztahovaly i na partnery stejného pohlaví žijící společně. Viz usnesení Sněmovny Lordů, Fitzpatrick v. Sterling Housing Association [1999] 4 All ER 707, a výrok odvolacího soudu, Mendoza v. Ghaidan [2002] EWCA Civ 1533.
- u)** Sexuální orientace byla nejprve zahrnuta do anti-discriminačních opatření Směrnice nařízení pro policejní složky(1993). První zákon zahrnující tento termín je Zákon o ochraně mládeže města Vídně (2002).
- v)** Několik zmínek týkajících se partnera v Trestním zákoníku včetně práva na odmítnutí svědectví proti partnerovi při trestním řízení (viz Helmut Graupner, 'Legal Recognition of Same-Sex Partnerships in Austria', Wintemute & Andenaes 2001, viz výše, str. 557-559).
- w)** Vněkolika částech Itálie proběhla dekriminlizace sexu mezi muži před rokem 1889 (např. r. 1861 v neapolské provincii). Viz Graupner 1997, citováno výše, str. 505 a Flora Leroy-Forgeot, Histoire juridique de l'homosexualité en Europe (Paris, Presses Universitaires de France, 1997) na str. 66.
- x)** Od r. 1945 do r. 1995 byly věkové hranice stejné. Viz Graupner 1997, citováno výše, str. 597-598.
- y)** V případě "svedení" je věková hranice pro sex mezi muži vyšší (17) než u lezbeckého nebo heterosexuálního sexu (15). Viz Graupner 1997, str. 466.

Tabulka 2: Ostatní země Rady Evropy

Ostatní země Rady Evropy a)	Dekriminalizace homosexuálních styků mezi dospělými muži	Vyrovnaní věkové hranice	Zákaz diskriminace (v jiných oblastech než zaměstnání)	Zákaz diskriminace v zaměstnání	První zákonné uznání neregistrovaného soužití osob stejného pohlaví	Zákon o registrovaném partnerství	Adopce společná nebo adopce druhým rodičem	Občanské manželství
Island	1930 b)	1992	1996	1996	-	1996	2000 c)	-
Norsko	1972	1972	1981	1998	1991	1993	2001	-
Slovensko	1977	1977	1995	1998	-	2005	-	-
Česká republika	1961	1990	(2001) d)	1999/2001 e)	-	2006	-	-
Švýcarsko	1942 f)	1992	(1999) g)	-	-	2007	-	-
Maďarsko	1961	2002 i)	(1997) j)	-	1996	-	-	-
Rumunsko	1996	2002	(2002) k)	(2002) l)	-	-	-	-
Turecko	1858	1858	-	-	-	-	-	-
Polsko	1932	1932	-	-	-	-	-	-
Malta	1973	1973	-	-	-	-	-	-
Slovensko	1961	1990	-	-	-	-	-	-
Ukrajina	1991	1991	-	-	-	-	-	-
Rusko	1993	1997	-	-	-	-	-	-
Lotyšsko	1992	1998/2000 m)	-	-	-	-	-	-
Kypr	1998	2002	-	-	-	-	-	-
Litva	1993	i.p. n)	i.p. o)	i.p. p)	-	-	-	-
Bulharsko	1968	-	-	-	-	-	-	-
Chorvatsko	1977	-	-	-	-	-	-	-
Estonsko	1992	-	-	-	-	-	-	-
Moldavsko	1995	-	-	-	-	-	-	-
Albánie	1995	-	-	-	-	-	-	-

Poznámky k Tabulce 2:

a) Tabulka 2 nezahrnuje Andoru, Arménii, Ázerbajdžán, Bosnu-Herzegovinu, Gruzii, Lichtenštejnsko, Makedonii, San Marino, stejně tak i dvě země, které se ještě nezačlenily do Rady Evropy, tj. Bělorusko, Srbsko - Černá Hora.

b) Graupner předpokládá, že dekriminace proběhla ve stejném roce jako v Dánsku (1930). Od r.1918 do r.1944, byl Island nezávislé království ve federaci s Dánským královstvím.

c) 8.května 2000, schválil islandský parlament zákon umožňující osobě žijící v registrovaném partnerství adopci vlastního nebo partnerova dítěte (viz EuroLetter, citováno výše, č. 80, červen 2000).

d) Čl. 49 Přestupkového zákona doplněn zákonem č. 273/2001..

e) Čl. 1 Zákoníku práce doplněn od 1.října 1999 Zákonem 167/1999; čl.1 Zákoníku práce doplněn zákonem 155/2000; čl.2 Vojenského zákona doplněn Zákonem 155/200.

f) V pěti švýcarských kantonech byl sex mezi muži dekriminován dříve než v národním Trestním zákoníku, který vstoupil v platnost v r. 1942. Viz Graupner 1997, citováno výše, str. 640.

g) Od roku 1999 zahrnuje švýcarská ústava formulaci "způsob života" ("mode de vie", "Lebensform", "modo di vita") v seznamu protidiskriminační klauzule, která má pokrývat "sexuální orientaci".

h) Ženevský kanton přijal omezený zákon o registrovaném partnerství roku 2001, kanton Zurichu r.2002. Představení registrovaného partnerství do národní legislativy je ve fázi příprav.

- i)** Čl. 199 trestního zákona stanovuje věkovou hranici 18ti let pro homosexuální styky a 14ti let pro heterosexuální styky. Roku 2002 rozhodl Ústavní soud, že toto je diskriminační a zákonná věková hranice protiústavní.
- j)** Roku 1995 rozhodl Ústavní soud, že ve slovech "jiné situace" protidiskriminační klauzule ústavy je zahrnuta sexuální orientace. Antidiskriminační vyhláška Výnosu o veřejném zdraví z r. 1997 (Výnos č. 154) vyslovaně jmenuje sexuální orientaci.
- k)** Zákonu z r. 2002 předcházela vládní vyhláška 137/2000 'prevence a trestání všech forem diskriminace', o které bylo řečeno, že se v praxi minula jakýmkoliv účinkem kvůli nedostatku předpisů, které by ji uvedly v účinnost (Adrian Coman, 'Romania', in: Greif & Coman 2001, citováno výše, str. 58). Zda totéž platí i o zákonu z r.2002 (byl zveřejněn v rumunské Official Gazette, část I, č. 65/30.01.2002), ukáže čas.
- l)** Item.
- m)** Věková hranice byla srovnána v lotyšském trestním zákoníku roku 1998. V roce 2000 byl text dále specifikován, tak, aby bylo jasné, že pro všechny sexuální styky je minimální věk stejný (16 let, je-li druhému partnerovi více než 18 let); between 1998 and 2000 byla rozpoutána diskuze prosazující, aby se minimální věk 16ti let se týkal pouze vaginálního heterosexuálního styku, zatímco na všechny ostatní druhy styku by se vztahovala minimální věková hranice 14ti let. (viz Juris L. Lavrikovs, 'Latvia: Criminal law amended to clarify that age of consent is equal for all', Euro-Letter nr. 91 (září 2001), str. 4).
- n)** Nový trestní zákoník z roku 2002 upouští od vyšší věkové hranice pro sexuální styky mezi muži (pro heretesexuální a lezbecké styky je věková hranice 14 let). Tento trestní zákoník zatím nevstoupil v platnost.
- o)** Tento nový trestní zákoník přijatý v roce 2000 obsahuje dvě anti-diskriminační ustanovení, které zmiňují sexuální orientaci. Tento trestní zákoník zatím nevstoupil v platnost.
- p)** Item.

Použitá literatura:

ABC feminismu, Brno: Nesehnutí, 2004

Bates, Stephen. A church at war : anglicans and homosexuality. London, New York : I.B.Tauris, 2004

Fanel J.: Gay historie. Dauphin, Praha 2000

Feinberg, Leslie. Pohlavní štvanci : [od Johanky z Arku až po současnost]. 1. vyd. Praha : G plus G, 2000

Freund, Kurt. Homosexualita u muže. 1. vyd. Praha : SZdN, 1962

Janošová, Pavlína. Homosexualita v názorech současné společnosti. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2000

Jelínek, František. Homosexualita ve světle vědy. V Praze : Obelisk, 1924

Laubová L.: Homosexualita a registrované partnerství, FFUK, Praha 2004/2005

Podhoretz, Norman. Jak hnutí za práva homosexuálů zvítězilo. Praha : Občanský institut, 1998

Spencer C.: Dejiny homosexuality. Slovart, Bratislava 1999

Časopis České lékařské komory Tempus

www.mfdnes.cz

www.diskriminace.cz

www.ilga.org

www.partnerstvi.cz

www.cs.wikipedia.org

www.en.wikipedia.org

www.sv.wikipedia.org

RESUME

Tématem mojí diplomové práce jsou adopce dětí homosexuálními páry a jednotlivci.

První kapitola je zaměřena na historii homosexuality, její chápání od antiky po holocaust a její biologické a sociální příčiny.

Ve druhé kapitole popisují genezi chápání a historii homosexuality na českém území.

Třetí kapitola popisuje vývoj hnutí podporující homosexuály a lesby v jejich snaze o zrovnoprávnění a jejich boj o lidská a občanská práva. V kapitole je také zmíněna problematika nemoci AIDS a změna chápání sexuality v 60. letech 20. století.

Čtvrtá kapitola shrnuje legislativní vývoj chápání homosexuality v českých zemích.

Pátá kapitola popisuje typy adopcí homosexuály v Evropě a shrnuje argumenty pro a proti těmto adopcím.

Šestá kapitola je zaměřena na několik evropských zemí, které již adopce homosexuály legalizovaly, na veřejné mínění o tomto tématu v EU a popisuje také perzekuci homosexuálů v Evropě a ve světě.

Sedmá kapitola by měla poradit, jak by se měly organizace bojující za adopce homosexuálů poučit od kolegů ze zemí, kde jsou již tyto adopce legalizovány.

SUMMARY

My diploma thesis' topic is Adoption of children by homosexual couples and individuals.

The first chapter focuses on history of homosexuality from antique period to holocaust, it describes it's biological and social background and shows how different societies held different attitude towards it.

The second chapter is aimed on czech lands, Czechoslovakia and nowadays Czech republic.

The third chapter describes development of movements and organisations which protect human and civil rights of homosexuals and lesbians and points out the most important of them. It also considers problem of AIDS and change of sex comprehension during 1960's.

The forth chapter tracks jurisfical history of homosexuality in Czech republic and describes registered partnership.

The fifth chapter describes forms of adoption of children by homosexuals in Europe and draws up arguments for and against the adoptions.

The sixth chapter shows forms of the adoptions in particular european countries and public voice in European Union. It also considers persecution of homosexuals in world and in Europe.

The last seventh chapter advises how and what to learn from the countries which already have legalized adoptions of children by homosexual couples and individuals.